

Bahagi 101.

101
789

EGY

PEST MEGYEI FŐSZOLGABÍRÓ.

Nemzet.

5.

1871.

✓ EGY

PEST MEGYEI FŐSZOLGABÍRÓ.

D^oBALLAGI MÓR.

Általánosan elterjedt nézet: hogy Pest megye, mely az ország szívében azelőtt a közélet löktető ere volt, melyen az ország szemei csüggttek, s honnan a szellemi mozgalom s a közvélemény impulsusait kölcsönözni szokta, — az újabb időben tetemesen alább szállt régi hiréből, s egykori nimbuszát csaknem teljesen elveszté. Vajjon igazolt e, s mennyiben e nézet? nem akarjuk kutatni; de annyi minden esetre sajnosan tapasztalható: hogy Pest megyében, mely 1848 előtt s még 1861-ben is vezérszerepet vitt, s vezérszerepet gyakorolni, központi előnyénél fogva, most is hivatva volna, — nem csak a közélet nagyobb horderejű mozgalmat, s a megyei képviselőlet kihatóbb tevékenységet fölmutatni nem képes: de egyes jobbak, sőt még oly férfiak, mint Nyáry Pál vezérszelleme daczára is, oly idegen befolyás tudott magának e megye kormányzatában érvényt szerezni, mely annak szellemét megmételyezve, mérget oltott a nagy test egészséges ereibe.

A ki 1848 előtt a Földváryak s Szentkirályiak megyejét ismerte, s a ki tudja, mily remek szónokok s mily fennkölt eszmék szórták egykor Pest megye történeti hirü nagy tereméből országszerte gyujtó villamaikat: az bámolni fog azon megfoghatlan jelenség fölött, hogy e megye immár csaknem gúny tárgyává lön, s hogy itt oly egyéniségek is tudtak felszínre vergődni, a kik nem csak a nyilvános téren szellemi nullítások, de még a társadalmi életben is — szánandó szerepet visznek.

Igen sokan szerették a dicsőült Nyáry Pált még akkor is e megye basájának színében feltüntetni, midőn ő a közzolgálat nagy kárára, Pest megye vezetésétől, melynek egyik kiválóbb disze vala, már tetteleg vissza lépett volt. Azt hisszük, hogy e hízelt insinuatio legalább is túlzott: mert ha az való volna, — eltekintve attól, hogy ez esetben a megye képvisellete s tisztviselői kara csak lelki szegénységüknek adták volna fényes jeleit, — a megyei ügyek vezetése semmi esetre oly szánandó jelenségeket nem mutathatott volna föl, s nem is lettek volna képesek itt oly egyéniségek felszínre vergődni, a kik Pest megyének ép úgy, mint a társadalomnak, csak szégyenföltjait képezik.

Annyit ugyan a mélyebben beavatottak is megengednek: hogy egyik s másik szerencsefiának sikerült valóban Nyáry Pál kegyét megnyerve, az ő szárnyai alatt a köznapiság porából kímelkedni, s nem érdemlett polczra feltolakodni, vagy azon magát ennek segélyével föntartani. Mióta azonban, a többek közt, egyik kegyeltje, Gr. Ráday Lászlóval, Pest megye oly szégyent vallott: azóta — mondják — Nyáry Pál is tartózkodóbbá lett egyesek pártfogolásában, s távol szerette magát tartani legalább annak látszatától, mintha a megye vezetésébe közvetlenül befolyna.

Akár mint áll azonban a dolog, minden esetre szomorú jelenség: hogy az egykor annyi jeles férfiak s országos tehetségek megyéjében, oly emberek is vezérszeretpre vergődni, vagy irányadó tényezőkké válni tudtak, mint: Rákóczy János, Ráday László, s e két ikeresillagzat állényének letunte után jelenleg Jordán István pilisi járási főszolgabíró; — a ki, úgy látszik, mind a két előbb említettnek kítűnő sajátságait magában egyesíteni törekszik.

Neléz ugyan az oly embereknek, mint kivált ez utóbbi, nyilvános ismeretése; de a mennyiben Jordán István

csakugyan ritka példánya az emberi fajnak, s a mennyiben a történetnek talán ily alakokra is szüksége van: megkísértjük őt bemutatni azoknak, a kik sem személyiségét, sem pedig főbirói működését s befolyását Pest megyében nem ismervén, e megye multja s jelene iránt talán érdeklél viseltetnek.

A társadalmi életben a bemutatásnál elegendő megemlíteni a bemutatott nevét; az írónak olvasói irányában nehezebb szerep jutott: mert neki hőstét le is kell írni. Pedig Jordán ismertetése nem a legkönnyebb feladat. Ahhoz, hogy ez ember egész lényét, tarka vegyületű tulajdonaival, egy keretbe lehessen foglalni: oly mesteri csest kívántatik, hogy alig hisszük, miszerint róla egy hű képet összeállítani képesek legyünk.

Jordán István, kit a sors vak kegye, s nem mindennapi élelmessége, rövid pár év alatt egy szegény juratushól vagyonos földesúrrá tett: azon ritka jellemek közzé tartozik, melyeket megfejteni talán még egy Lavater sem volna képes. Ő az ellentétek s végleteknek ritka vegyülete, kiből — majdnem mindig mosolygó arc s nyájasságot szinlelő külső mellett, a legfeketébb lélek lakik, s ki ennél fogva a régi görögök azon mondatát: hogy „az arc a lélek tükre“ teljesen meghazudtolja. Belső valójának elpalástolásában mester; s ha beszélsz vele, nem fogod hinni, hogy ő, a ki mosolygó arczéval, s majdnem behizelgő nyájasságával, tégedet talán megnyer, képes 5 percz múlva, hátad mögött, a legsötétebb rágalmakat is koholni felőled. Csak a ki őt, kivált bőbeszédű áradásai közben, mélyebben vizsgálja, s mosolyának olykor sajtászerű kifejezése mellett, szemének pokoliasan föl-villanó szikráját észre veszi: fog megdöbbenve fordulni el ez embertől, a kinek jégkéreg fődte keblében szív talán nem is lakozik.

Ő előtte személyes ambitioján s anyagi érdekein ki-

vül szent és nemes e földön mi sem levén, ép oly cynismussal szól a társadalom erkölcsi világáról, mint a mily merészen gúnyolja ki a legnemesebb érzelmeket s tiporja lábbal a legszentebb jogokat is, mihelyest azok személyes hiúsága vagy önérdekébe ütköznek. A legnagyobb mérvben alattomos és eselszövő; s valódi érzelmeit álszenteskedő pharizeismussal, szellemi ürességét pedig bőbeszédűséggel szereti takargatni, melynek tárgya rendszeren öndicséret, vagy mások becsmérése szokott lenni.

Mint minden parvenu, szeret a magasabb állásuakhoz kapaszkodni, s ezek kegyét a hizelgés minden ne-meivel vadássza; e mellett azonban annyira pöffeszkedő s önhitt: hogy ő, a kinek bőlesője felett a kaptafa és dikics lebegtek, egy igazgató tisztartóval, ki műveltsége mellett még egy ősnemes családnak ivadéka is, egy nyilvános gyűlésben szóba állani rangján alulinak nyilvánította. Céljai kivitelénél az eszközökben nem változó; s a mennyiben nincs az a sötét terv, mely agyában meg nem fogamzhatnék, s a minek kivitelére képes nem volna: a Jezsuiták legveszélyesebb fájának is diszére válhatnak. Hatá talan boszuvágyó s gyűlöletében szenvedélyessége mellett is annyira számító: hogy ellenét képes tervszerűleg, s a legaljasabb eszközökkel szövetekezve, még évek múltán is úgy sújtani, hogy ez a boszuló kezét alig ismerendi föl. Sötét lelke egyáltalában minden ellentétes érzelmeket átölel; s míg a valódi szükség, a jótékony cél, s a közhasznú vagy tudományos intézetek elől, melyek szerinte haszontalan fénytűzési ezikkek, hidegen fordul el: addig a látszatnak, mely által magát kitüntetni hiszi, áldozni is képes; s habár különben a piszkosságig fukar, néha még gavallérnak is mutatkozik — ha az sokba nem kerül. Fukarságát: s szivtelenségét legjobban illusztrálja azon eset: midőn egy szegény sorsú nővérét, ki őt a távolból meglátogatni jött, még fogadni sem akarta, s házatól még ugyan az nap,

minnen nélkül, visszaküldve, őt a világ előtt testvére gyanánt is bevallani szégyelte.

Egy általában Jordán Istvánban minden fölálható, csak jellem s becsület nem. Tanuskodnak erről nem csak saját szavai, midőn egy társaságban nyíltan bevallá: hogy mai nap becsületesség nincs, csak legfeljebb lovagiasság; — de igazolja azt főleg volt neje, egy, művelt s gyöngéd érzésű nőnek, nyilatkozata is, a ki Jordántól éppen e jellemtelensége miatt elválni kényszerülven, több őt férjével kiengesztelni akaró urhölgynek ezeket mondá: ti még nem ismeritek Jordánt, de majd megfogtok győződni arról, hogy nálanál komiszabb ember a világon nem létezik.

Hogy ily embernek aztán politikai jelleme sincs, az csak természetes; s ha ő ezt maga, szinte nyilvánosan, egy lakoma közben, nem vallotta volna is be, a ki vele csak egyszer beszél, meg fog győződni: hogy valamint nemesebb eszmék iránt fogékonysággal nem bír, úgy képes a politikai életben is akármily szerepet játszani; kész levén ma egy alkotmányos hatalomnak, holnap egy orosz despotismusnak is szolgálni, mihelyt az csak hatalomvágyát s személyes ambitióját kielégíti.

Pályáját Jordán a vagyonszerzéssel kezdvén, szükség, hogy mindenek előtt ismertessük azon módot, mely által ő úrrá lett. Mint a munkának s becsületes szorgalomnak föltétlen tisztelői, előre is kijelentjük, hogy mi azt, ha valaki önmunkássága s buzgalma által szép vagyoni állásra tesz szert, az illetőnek mindég csak érdeméül számítjuk be, s a becsületes keresmény iránt a legnagyobb elismeréssel adózunk. Ép oly határozottan rosszaljuk azonban ama törekvést, mely gyorsan meggazdagodni akarva, nem választja meg sem az utat, sem az eszközöket, melyekkel valaki, érdemeihez aránytalan mérvű vagyonra szert tenni óhajt.

Jordán István ez utóbbi esélynek köszönheti tetemes

vagyonát. Egy pomázi közbirtokosnő, még a Bach korszak előtti időkben esőd alá jutván, annak birtokán, leányának 40000 pfúrtnyi ősi öröksége betáblázva volt. E leányt, ki anyja, s illetőleg hitelezői javára e követeléséről lemondott, később, miután férjhez ment, Jordán rábeszélte: hogy lemondását vonja vissza s egyzersmind följánlotta neki szolgálatját, ez esetben, a 40000 frtnyi követelés behajtására. Az ekkép megnyert nőt rávette továbbá Jordán, különféle ígéretek mellett, hogy miután a világ előtt nem szép színben tünnek föl ez örökséget a nő saját neve alatt keresni: engedményezze azt, pro forma, Jordánnak, s ez a 40000 pfúrtot a maga felperesége alatt kipereelve, azt azután a nőnek átszolgáltatja. A szegény félrevezetett nő csakugyan kiállította az engedménylevelet Jordán javára; ez azonban, midőn a követelést megnyerte, s annak fejében pomázi birtokát megvette, illetőleg magának birói zálogul átadatta, a valódi hitelezőnről, s annak követeléséről, többé tudni sem akart, s nem csak hogy a jószága után járó nőt durván elutasította, de a mint sokan állítják, őt — nehogy zaklatásaival folyton nyugtalanítsa — később láb alól is eltétette. Annyi minden esetre tény: hogy az ekkép megcsalatott nő panasza folytán, Jordán István, az 1853-54-ik év körül, bűnvádi perbe is vonatott, s az akkori sz. endrei járási Társasbiróság által 5 évi börtönre el is ítéltetett. Az elmarasztalt csalónak azonban sikerült e bűnvádi pert, összes irataival együtt, nyomtalanul s akkép eltüntetni: hogy az sem a felsőbb bíróságnál, sem másutt egy általában föl nem merült, s Jordán is többé nem üldöztetett, hanem a panaszos nő elhúnytával ez ügy is lassanként feledésbe ment. Mind az által vannak sokan, a kik e bűnvádi per-s elítéltetésről még most is tudomással birnak; s a többek között csak Cs. B. jelen-

legi kir. táblabíróát akarjuk fölemlíteni, a ki akkor az idézett Birósógnál segédbíró levén, arra igen jól emlékezhetik.

Azt lehetne immár kérdezni: hogy hát ily ember mikép tudott a közvélemény előtt felszínre s Pest megyében befolyásra vergődni? A ki hazánkban a megyei életet s a tisztújítások titkait ismeri, az nem fog csodálkozni, ha a pártérdek vagy czimborasság, s a eselszövény, itt ott egy oly tisztviselőt is teremt, ki minden egyébre való, csak e közbizalom emelte diszes állásra nem. Miután azonban a különös az, hogy Jordán, a ki Pest megyében idegen levén, a megye vezérferfiái előtt különben is csak rossz oldaláról volt ismeretes, az itt nagy mérvben uralkodó nepotismus daczára is főszolgabíróvá tudott lenni e talányszerű körülményt megfejtendők, elmondjuk e kevesek által ismert főszolgabíróvá létel titkát is!

Midőn 1860 October 20. után hazánkban a megyei élet visszaállított, Jordán István, mint különben is határtalan ambitiosus és kapaszkodó ember, a ki homályos származását a tisztviselői állás nimbuszával óhajtá eltakarni, minden áron főszolgabíróvá akart lenni. Mint hogy azonban sem Nyáry Pál, sem az irányadó pártferfiak előtt ajánlatos színben nem állott, s ezek által fölkaroltatni reménye sem volt: azon gondolatra jött, hogy a pomázi közbirtokosság vállán emelkedjék föl.

A pilisi járásban Pomázon levén a közbirtokosság legszámosabban képviselve, nem minden helyes számítás nélkül, mindenek előtt azon tervnek nyerte meg e közbirtokosságot: hogy Pomáz a járási főszolgabíró székhelye legyen. E kecsegtető gondolat annyira hízelt a jámbor pomázi uraknak, a kiknek leginkább önérdükük lebegett szemek előtt: hogy azt készséggel karolták föl; s miután ez inkább jószívű mint emberismerő urakkal könnyű volt elhívetni, hogy Jordán, ha főszolgabíróvá

lesz, az ő különféle érdekeiket leghivebben fogja előmozdítani, s hogy ő arra talán legképesebb, rábirta őket: miszerént együttlegesen lépjenek föl mellette, s folyamódásilag kérjék őt főszolgabirájuknak. Az e czélból létrejött folyamodást Jordán maga fogalmazta, s lemásoltatván aláíratta sorban a közbirtokosság egyes tagjai vagy képviselőivel; s hogy e kérvényezésnek nagyobb nyomatéka legyen, egy főkortese még a hozzájárulni vonakodott helybeli r. k. lelkészt is rávette az aláírásra.

A kérdéses folyamodványt, mely Gr. Teleky Sándorhoz, mint a kijelölő bizottmány volt elnökéhez lett intézve, s mely Jordán sajátkezű fogalmazvány ában előttünk fekszik, — tanuságául az öndicsőítés legkürvöbbs nemének, curiosum gyanánt ime közöljük:

„A tisztújítási előkészületek megtétele végett a pilisi járás részére kiküldött választmányba Jordán István úrnak kineveztetését a mily örömmel vétük, oly aggodalommal tölt el azon gondolat, hogy talán e miatt őt a tisztelt választmány hivatal viselésére föl nem szólítja.”

„Hizelgünk magunknak azzal, hogy a járás értelmiségét tökéletesen ismerjük, s tiszta meggyőződésünk szerint, ezen ismeretünk alapján, állítjuk: mikép egyedül Jordán István úr azon egyén a pilisi járásban, kiben a főszolgabírói hivatalra szükséges minden tulajdonok öszpontosúlva vannak, őt tehát e hivatalra meg nem nyerni valódi calamitás lenne e járásra, bün jelen időben a haza iránti kötelesség ellen.”

„Midőn tehát Mlsgodnak e körülményt bejelenteni kötelességünknek tartottuk, tisztelettel fölkerjük: hogy ezt a Választmány munkálatainál figyelembe vétetni méltóztassék.

„Mély tisztelettel maradván sat.”

Azt hisszük, e levélhez nem kell commentár; — s ha az Jordánnak egyéb képességeiről nem is, legalább arról kétségtelen tanúságot nyújt, hogy ő saját érdemei által is fölemelkedni tud. Mert hiszen az érdem, még pedig nem mindennapi, ha valaki oly bálványt képes alkotni magából, mely bámulóra vagy éppen imádóra talál; — s a mai világban annak, a ki a szerénység előítéletét leküzdve, önalkotta csalékony nimbuszával a világ szeméit kápráztatni képes, nyert játéka van!

Noha Jordán, kedvencz szokása szerint, melynél fogva ambícióját az önzetlenség s önfeláldozás leple alá burkolni szereti, mindenkinek avval állt elő: hogy ő csak barátai kényszerítésére vállalja el a főszolgabiróságot, s azt áldozatképpen teszi: mind a mellett okuuk van hiinni hogy akkor, midőn neki a főszolgabiróságot elnyerni csakugyan sikerült, Jordánnál alig volt boldogabb ember. S ez nagyon természetes: mert ez által kiválóbb állásra vergődve, nem csak kétes múltjának homályát feledtetheté el, de önérdékének is használhatott. Fukar birvágya ugyan is mindenütt önhasznát helyezi előtérbe s a mennyiben érdekében áll, hogy a pomázi közbirtokosság részéről ép úgy, mint a volt jobbágyok által is egyarant óhajtott határrendezés és tagosítás létrejöttét hivatalos befolyásával meghiúsítsa, vagy legalább hátráltassa: tisztviselői állását önhasznára is kizsákmányolhatta. Pomázon t. i. a. legelő és erdőbirtok még osztatlan közösségben áll; s miután Jordán, csekélyebb birtokarányának meg nem felelő oly számú juhállományt tart, a minőt a tagosítás után, kihatott részén, távolról sem lenne képes tartani, juhaival pedig az egész közös erdőt bitangoltatja, sőt ebből rőzsét, fát, s épületköveket is önhatalmúlag hordat: e javadalmakat mennél tovább élvezni, igen természetes érdekében áll. S valóban, mióta Jordán főszolgabiró, a tagosítás ügyét egy lépéssel sem birták előbbre vinni.

Jordán István ismert fukarságának illusztrációját szolgálhat még az is: hogy ő 1861^{ik} évben maga mellé hajdút nem fogadott, hanem, a menyiben olyannal valahova mennie kellett, saját cselédjét öltöztette fel hajdu ruhába, az ennek részére kapott megyei fizetést pedig zsebre rakta. Továbbá, a hivatal rendes vezetéséhez szükséges egy irtókat nem tartott, hanem esküdt bíró-társával akarta minden írásbeli teendőit elvégeztetni; sőt azt nem csak irtóknak, de még gazdatisztjének is akarta használni.

Hivataloskodását mint magát az embert is, a következetlenség és elvtelenség jellemzik. Rendkívüli pedáns-sága jó burokratává képezhetnék őt ugyan: de egy határozott vezérelv, szigorú részrehajlatlanság, s főleg tapintat hiányában, — egy oly sokoldalú kellékeket igénylő bizalmi állásra, mint alkotmányos életünkben a főszo-gabíró, teljesen képtelenné válik. E mellett Jordán, mint a ki az ügyvédséget már régen szegre akaszthatá, kivált az újabb törvényeknek kellő ismeretével sem bír; a mai kor műveltségi igényeinek pedig minden esetre színvona-lán alul áll. Hozzá járul még rendkívüli indulatossága s szenvedélyessége, mely által a legnagyobb önkényke-désekre s személyes üldözésekre ragadtatik; — továbbá azon szűk látkör, melyben minden intézkedéseivel mozog, s mely miatt soha sem levén képes magasabb álláspontra emelkedni, minden hivatalos ügyet vagy a személyes ér-dek és vonzalom, vagy pedig az ellenszenv sugalmi szerint intéz el, s azokhoz képest tényeket ferdíteni vagy koholni is kész; s végre a keresett tekintély s a nép-szerűség vadászata közt ingadazó azon tapintatlan eljá-rása, hogy a hol békítőleg s engesztelőleg kellene föl-lépni, ott helytelen s túlszigorú önkényt alkalmaz, a hol pedig erélyt kellene kifejteni, ott lanyhán vagy gyáván félrevonul; melynélfogva járásában nem csak önmagát gyűlöltté tenni, hanem minden hivatalos tekintélyt is

aláásnia sikerült: mind ezek oly mérvben alkalmatlanná teszik őt még a tisztán közigazgatási ügyek kezelésére is, hogy benne a valódi főszolgabíró, vagy egy más alkotmányos tisztviselőnek csak is torzképét lehet föltalálni.

Jordánnak lehet köszönni, hogy valamint III Napoleon Franciaországban, úgy ő Pest megyében, meghonosította a hivatalos corruptiót, s a hivatalos hazugságok rendszerét. Alig van egy hivatalos jelentése, melyben tényferdítések vagy koholmányok ne szerepelnének; s miután ő minden tettét a tisztviselői tekintély nimbuszával fedi, s mind azt, a mit óhajtása szerint elintéztetni akar, személyesen is szorgalmazza nem csak, sőt annak ellenkezőjét mindjárt a hivatalos tekintély megtámadásaként denunciálja: a jóhiszemű alispánok, s a központi tisztikar, minden szavát készpénz gyanánt veszik; — s ő mindent keresztül visz. Van azonkívül még egy más érdeme is. A hivatalos irályban a tárgyilagosság és rövidség helyett, a személyeskedést és a piaczi nyelvet hozta be. Nincs egy érdemlegesebb jelentése is, mely ívekre ne terjedne, s képzelt önbecsét istenítő áradozások mellett, azokat, a kik neki nem tömjéneznek, ne rágalmazná vagy gyanusitaná.

Arról, hogy saját személyének bálványozása végett, tisztársait denunciálni, s mig velők szemben a legnyájasab, látuk megett őket a leglovagiatlanabbul is bevádolni képes: szólni nem akarunk. Ismeretes, mily alaptalanul rágalmazta volt egykor, hivatalos jelentésében, néhai Kondor Lajos szolgabíró; a ki e tárgyban közzétett nyilatkozatával Jordán hamis tanuságát s csalással párosított eljárását nyíltan pellengérré is állította; — s kit az ellene indított vád alól a törvényszék teljesen föl is mentett. Jelenlegi esküdtjére, kivel, mint egyáltalában minden alája rendelt tisztviselővel, barátságosan kijönni nem tud, kit azonban nyíltan megtámadni sem

mer, háta mögött minden féle rágalmakat kohol; — 1861^{ik} esküdtjéről pedig, midőn ez egy izben sürgősen az alispánhoz hivatott, képes volt, legjobb tudomása ellenére hivatalosan azt hazudni: hogy hetek óta se tudja merre jár; — holott igen jól tudta, miszerént az esküdt akkor éppen Pesten volt, a megyei tvszék-nél, törvényes bizonyság gyanánt elfoglalva; — s éppen Jordán volt az, a ki 3 nappal azelőtt, e behívási rendeletet az esküdttel közölte. A kérdéses esküdt azonban ez aljas eljárást nem hagyta szárazon, a valót föltárta az alispán előtt; — s az alispán Jordánt, ez aljas hazugságaért, keményen meg is róvta.

Árulkodásaival azonban nem csak tisztársaira szorított, hanem a mily jellemtelen ő maga, ép ugy képes volt egy birói nyilatkozatában, — a hova az éppen nem tartozott, — egy tisztartót, oly módon, a melytől minden gyöngédebb kebel különben megvetéssel fordul el, avval gyanusítani, hogy míg az Urasága juhái éhen döglenek, addig ennek lucernáján a tisztartó tehenei meghiznak!?

Jordán főszolgabirói működését fentebb általános vonásokban jellemezvén, nem tartjuk fölölegesnek, a kép kiegészítéséül, azon kirívó tények sorozatából, melyek egyrészt hivatalos képtelenségét, másrészt pedig magánjellemének sötét oldalát igazolják, egy pár esetet kiemelni. Meglehet, hogy sokan talán meg is fognak ütközni azon, miszerént ilyes tettek egy főbiró részéről büntetlenül elkövethetnek; s hogy különösen ily tisztviselő nem csak Pest megye, de tisztársai által is elfüretik: a mennyire sajnos azonban, ép oly sajtyszerű jelenség, hogy éppen az ország központi megyéje látszik arra kárhoztatva lenni, miszerint tisztviselői karában a legtöbb ily szemetet fölmutassa. S még ez nem elég; de a mint látni fogjuk — Jordán, behizelgő insinuatióival, annyira el tudta vakítani még az alispánokat is, s a

központi tisztviselők között is oly fölényre vergődött: hogy ezek, valamint a megye, némán tűrik, miként compromittálja őket? — s hivatalos hazugságaival mikép vezet felre a kisgyűlést oly határozatokra is, melyeket később a közgyűlés megsemmisíteni kénytelen. Sőt Jordánt, hivatalos fibusteriájával egyetemben, még takarogatják is: mert ő saját személyét mindig a hivatal tekintélye s a megye érdekeivel azonosítván; minden kérdésnél a központi tisztviselőket oda tereli, hogy benne a hivatal s a megyét védjék.

Jellemvonásai közzül fentebb kiemeltük: hogy a ki elég szerencsétlen ellenszenvét magára vonni, kivált ha ez ellenszenvét személyes hiúságának megsértése költötte volna föl, annak legelkeseredettebb ellenévé válik; és soha ki nem alvó boszúvágyának kielégítésére minden eszközt és alkalmat fölhasznál, sőt azt szenvedélylyel keresi is föl. Az 1861. évben, a pilisi járás főszolgabirájául, a közakarát, az 1849-ben is e tisztet viselt Ács Károlyt jelölte volt ki. Ő azonban magán viszonyai miatt azt el nem vállalhatván, maga helyébe P. P. urat ajánlotta a megyebizottmánynak: minnek folytán ez megválasztva is lett. Miután azonban Jordán, maga mellett a fent érintett módon, szintén egy erős pártot korteskedett össze, meg történt, hogy a pártok mindegyikének kielégítése vegett, főszolgabíróul mind a kettő megválasztva, s a járás közöttük felosztva lett. Noha már Jordán célját elérte, mind az által azon körülmény: hogy Ács Károly által mellőztetett, s ennek folytán a járást és a főbírói jogart mással megosztani kénytelen volt, — őt mélyen sérté, s Ács Károlynak azt soha sem birta elfelejteni. S így történt, hogy az 1861 országgyűlésre, a sz. endrei kerület képviselőjévé, a megye értelmisége által, Ács Károly jelöltetvén ki: ezen magát megboszúlandó, Jordán ellenjelöltet léptetett föl ellene; s midőn egy hatalmasabb befolyás előtt hátrálni kénysze-

rülve, arra kötelezte magát, hogy Á. K. ellen semmiképpen sem fog működni: titokban nem csak folytatta s előmozdította a korteskedést az ellenjelölt javára, de midőn Á. K. igen nagy szótöbbséggel már megválasztva lett, még akkor is föllovalta a bukott pártot a választás elleni kérvényezésre, s ő maga fogalmazta az országgyűléshez e tárgyban készített óvást is.

A kezeink közt, Jordán sajátkezű fogalmazványában, meglévő ez óvást, — főleg annak igazolására, hogy lovagiatlan eljárásán kívül, Jordán mily kevésbé volt válogató eszközei fölhasználásában? — s mily koholt rágalmakkal volt képes indokolni az Á. K. elleni kérvényezést? — kötelességünknek tartjuk itt napvilágra hozni:

„Mélyen tisztelt képviselőház! Ács Károlynak a sz. „endrei választókerület országgyűlési köve éül lett meg-
tétéle á választók nagy többségének törvényhiztosította
„jogai megsértésével, mondhatni kijátszásával vitetett
„véghez; — addig is tehát, míg ezen, már magában a
„választók összeírására nézve hibás, a kerület nagy ré-
„szében ki nem hirdetett, tisztviselői tekintély föl-
„használásával (?), a birtokviszonvok felzavará-
„sát eredményezhető lázítással (?), és választási
„jogaink gyakorolhatását gátló rendszer mellett, eszköz-
„lött választás megsemmisítése iránt okadatolt, s a szük-
„séges bizonyítványokkal ellátott folyamodásunkat bead-
„hatnánk, — nehogy a választás törvényesnek elismer-
„tessék, az ellen óvásunkat ezennel bejelentjük. Tisz-
„telettel maradván sat.“

Alább lesz még alkalmunk arról megemlékezni, azonban már itt is kiemelhetjük: hogy Jordánnak kedvenc fegyvere, a hol valakit üldözni akar, s a hol érvekkel harcolni vagy tényeket fölmutatni nem tud, — az illetőt „lázítással,“ „birtokviszonyok felzavarásával,“

„köczsend háborításával,“ s a legsötétebb törekvésekkel gyanusítani.

Az 1861. évi alkotmányos élet sokkal rövidebb ideig tartott, semhogy e néhány havi tisztviselősködés idejéből, Jordán apologiáját számosabb adattal betölthetnék. Noha azonban, új ember létére, eleinte lehetőleg előnyös színben igyekezett mutatkozni: már akkor is kitűnt alattomos és határozatlan jelleme. A hol nyers erőre nem támaszkodhatott, tekintélyt parancsoló föllépés helyett, gyáván félrevonult, s egyáltalában került a „kellemetlen helyzeteket.“ Midőn a katonai adóbehajtás foganatba vétetett, azon járásabeli községekben, hol a katonaság megjelent, daczára az illető előjáróságok sürgetéseinek, se nem mutatta magát, sem pedig kellő utasításokat, mihez alkalmazkodás végett, nem adott; s mig különben ő maga az adómegtagadás kitartására buzdított, egyike volt azoknak, kik a törvénytelen adót titokban legelőbb kifizették. Ellenben megtette azt, hogy midőn a pomázi nagy tűzvész alkalmával ő elutazva lévén, esküdtje valamint a tűz éjjelén, úgy annak utánna is, a szükséges teendők és fölsegélyezésekről egyedül intézkedett, s mind ezekről nyomban az alispánnak hivatalos jelentést tett: Jordán, az ezen jelentést átvivő hajdúval Pesten véletlenül találkozáván, tőle a hivatalos jelentést elvette, s a helyett, hogy rendeltetése helyére juttatta volna, magával Pomázra vissza hozta s félre tette; — s csak 2 nappal később terjesztett be egy új jelentést a maga nevében, melyben az esküdt intézkedéseit saját cselekvényei gyanant sorolta elő.

Az 1861^{ki} alkotmányos tisztviselők visszalépte után, az 1863^{ki} aszályig, nem nyílt számára oly tér, melyen nyilvános működésének jeleit adhatta volna. Ekkor azonban, mint volt alkotmányos főszolgabíró, a pilisi járás részére kijelölt segélyezési bizottmány elnökeül tolokodott fel; s e minőségben a hiúság, hogy létezésének látható nyomai maradjanak, de meg az önérdék is, oda

vitte őt: miszerint a bejött segélypénzt, O-Buda és Sz. Endre közt, egy új fölösleges út készítésére fordította.

Ismerve hazánkban a közlekedési utak gyarlóságát, koránt sem ezélünk roszalni azt, hogy az inségpénz útépitésre fordított. De habár üdvösebbnek tartók vala is, hogy egy új, leginkább Pomáz érdekében készült, s a kedvezőtlen helyi viszonyoknál fogva soha jóvá nem válandó utvonal helyett, a régi csinált út javított volt ki: mind az által itt csak is Jordán ferde és avatatlan eljárásának kiemelése akarunk szoritkozni.

Valamint az új útvonal kijelölése, ugy a kivitel körül is, Jordán ismét csak képtelenségét, s azon viszke teget árulá el: hogy mindenbe szeret bele fogni, habár hozzá mit sem ért. Mindenek előtt meg kell jegyezni, hogy az új ut építése, melynek inséges munkának kellett vala lenni, csak 1867-ben, tehát az aszály után 4 évvel vétetett foganatha; s az eddig elkészült rész is csak 1870-ben öszszel adathatott át a forgalomnak. Továbbá, a helyett, hogy első sorban azon rész épített volt ki, mely O-Budától kiindulva a régi útvonalba esik, s mely különben is a sz. endrei útnak legroszabb, sőt néha járhatlan része volt: Jordán mester az újonnan kihalított útvonal közepén kezdte meg az építést, s még csak az o-budai hidat sem készítetté el, mely miatt, sáros időkben, leirhatlan állatkinzás és életveszély közt lehetett csak a közlekedést fenntartani. Hanem megtette azt, hogy a régi útvonalat, éppen az esős időszak küszöb n, a mellékárokából kiásott agyagfölddel töltette s hanyatta fel; minek folytán, mert se alá, se fölibe követ vagy kavicsot nem rakatott, az út egy mérhetlen sártengerre vált. Végre az új utat mindössze csak vagy másfél ölnyi szélességben rakatta ki kővel: úgy hogy, ha 2 szekér egymással szembe jó, az egyiknek a sárba kell kitérni. De azon rész is, mely ekként kikövezve s elkészítve van

alig egy pár havi használat után rossz, tele kátyúkkal, s a kiálló töretlen kövek miatt, rázóssá lett. Egy szóval, Jordán dicsőségére, van most a sz. endrei vidéknek, egy jó helyett, 2 rossz utja. — S ily képtelen egyén, ki a közvagnak ily, nem menthető, elfecserlése miatt másutt, hol a felelősség nem pusztá szó, már régen lakolt volna: Pest megyében nem csak hogy eltüretik, de talán még egy tisztviselő példánykepeűl is tekintetik.

Mellözve Jordánnak az 1865^{ki} képviselőválasztások alkalmával tanusított megaviseletét, midőn az 1861^{ki} képviselők újra megválasztását sürgető közvélemény ellenében, s a megye irányadó férfainak lekötött ígérete daczára is, A. K. sz. endrei képviselőjelölt ellen titokban újlag korteskedett, sőt az ellenpártot alattomban minden féle módon támogatta: itt csupán az 1867^{ki} s illetőleg újabbi hivataloskodásának ideje óta elkövetett némely cselekvényeit akarjuk ismertetőleg napvilágra hozni.

A megyei alkotmányos életnek 1867 tavaszán bekövetkezett vissza állítása előtt, a tisztújítási s egyéb kérdések előleges megvitatására, járasonként egy értekezlet tartása határoztatván el, a pilisi járásban annak összehívásával Ács Károly, mint a sz. endrei kerület országgyűlési képviselője bízott meg. E körülmény Jordán sértett hiúságát, s Á. K. iránti különben is engesztelhetlen gyűlöletét s boszúját annyira fokozta: hogy személyes befolyását s minden eszközöket fölhasznált arra: miszerint Á. K. az értekezleten ne elnökölhessen. E végből egy sereg nem bizottmányi tagot is csődített az értekezleti terembe, kiket azon koholt ürügy alatt, hogy Á. K. elnökösködése esetén sem ő, sem pedig faktiojának többi jelöltjei, a betöltendő tisztviselői állomásokra kijelöltetni nem fognának, rávette: miszerint az értekezlet megnyilta után, nehogy Á. K. valamikép annak elnökévé még is kikiáltassék, őt beszélni ne engedjék. S Jordánnak e fogással csakugyan sikerült a tömeget annyira fél-

revezetni: hogy Ács Károlyt, midőn ez szóllani akart, a legdurvább kiáltásokkal félbeszakítva, soha szóhoz jutni nem engedék; sőt néhány, Jordán által leitatott pornépbeli őt még a legdurvább sértésekkel is illeték; — minnek folytán Á. K. látván, hogy Jordán az egész gyülekezetet mikép terrorizálja, e faktiosus, és a szóllásszabadságot sértő neveletlen eljárás elleni tiltakozás mellett, a gyűlésteremből eltávozott.

Szemben a mai napság oly gyakori, s a jelen eset által is igazolt ama tanulsággal: hogy a feltolakodó és merész aljasság, a szerényebb józanság fölött rendesen diadalmaskodik: nem igen lehet csodálni, ha az említett turbulens tömeg segítségével Jordán merényletének egyrészt Ács Károlyt eltávolítani, másrészt pedig magát és czimboráit is a járás tisztviselőjelöltjeikül, minden ellenzés nélkül, kikiáltatni sikerült. A mi azonban eléggé nem érthető, az azon közönyösség, a mellyel a megyei központi értekezlet Á. K. kiküldöttjének ez iránti jelentését fogadta nem csak, de Jordán merényletét, noha ez az értekezlet jegyzőkönyvét Cs. M. jegyzőtől önhatalmulag elvevén, s helyette mást készítvén meg s hamisította, — hallgatólag jóváhagyta.

Arról, hogy a leirt ó-budai értekezleten Jordán István mily szomorúan szerepelt, tanuskodik egy, a „Magyar Újság“ 1867^{ki} évi 24. számában megjelent tudósítás is, melyet itt kivonatilag leginkább annak kiemelése végett közlünk: hogy Jordán az abban róla felhozott vádakát soha sem ezáfolta meg; — a minthogy pirúlni nem képes, s talán éppen azért oly vastag bőrü arcza, több ilyesmit is némán eltűr.

„O-Buda, April 25. Nem fojthatjuk el csodálkozásunkat a fölött, hogy míg Pest Megyének többi járásából az April 15^{ki} conferentiák jegyzőkönyvei egész terjedelemben már több nap előtt közöltettek, egyedül a „pilisí járás O-Budán tartott értekezletéről hallgat mélyen

„az irás. E hiányt kívánjuk pótolni az értekezlet követ-
„kező leírása által.

„Fejünk ezúttal épen maradt, nem úgy mint az egy-
„szeri sz. endrei követválasztás alkalmával, midőn az al-
„kotmányos jogoknak Pomázon kigondolt, s a pilisi járás
„polgárai előtt eddigelé ismeretlen új theoriáját uhlan
„dzsidaszúrásokkal és kardvágásokkal vették rajtunk fegy-
„verteleneken alkalmazásba. No de hála Istennek, se-
„beinkből fölépültünk, s jó természetünkhöz képest fáty-
„olt vetve a múltakra, az o-budai conferentián meg-
„jelentünk.

„Hanem ismét csak vesztünkre. Mert míg a többi
„járási conferentiák békében és nyugalmasan folytak le,
„az o-budai conferentia terme oly lármás és terroristikus
„jeleneteknek volt színhelye, hogy fájdalom tölthette el
„minden, a nemzet javát és igaz ügyét szíven viselő
„honfi keblét. Oka ennek az volt, hogy az utóbbi követ-
„választáskor megbukott párt, az illem és mérséklet te-
„kinteteit félre téve, pártcéljainak minden áron keresz-
„tülvitelére tört: és erőszakos föllépése által a józan ész
„minden capacitatióját lehetlenné tette. Most is cseng
„fülünkben J. I. a conferentia egyik, sőt mondhatni fő-
„szereplőjének jellemző kiabálása: nem okoskodni,
„nem diskurálni jöttünk ide, hanem restaurálni.

„Hirlapokból ismert dolog, hogy a pilisi járás bi-
„zottmányi tagjainak összehívásával Á. K. ország-
„gyűlési képviselő bizatott meg. E szerint az első szó az
„értekezleten annális inkább őt illette, minthogy a Mártzius
„24^{ki} pesti, általános conferentia jegyzőkönyve, melynek
„a járási értekezlet előtt irányadóul kell vala szolgálnia,
„valamint a bizottmányi tagok névsora is, mely a járási
„conferentia megalakulására nélkülözhetlenül szükséges
„volt, neki adatott át. Azonban alig érkezett meg ő az
„értekezleten, midőn H. A. nem tudni mi okból, az első
„szót magának arrogálva, egyszerre csak gr. Teleky

„Sándort proklamálta az értekezlet elnökekül. Ács Károly
 „rendes, és a többi járási conferentiákban is megtartott
 „kerékvágásban kívánván a tárgyalásokat tartani, H. to-
 „lakodását mellőzve, rövid szavakban üdvözölte az egy-
 „begyült bizottmányi tagokat, kijelentvén, hogy a pesti
 „általános conferentiának az ő kezébe letett jegyzőkönyvét,
 „melyben a jelen járási értekezlet fontos feladatának
 „körvonalozása foglaltatik, az értekezlet rendelkezése alá
 „bocsátja; azután pedig felolvasta a bizottmányi tagoknak
 „szintén kezében lévő névsorát, hogy nyilvánvalóvá legyen:
 „kik azok, kik ezen járási conferentián szavazati és ha-
 „tározati joggal bírnak; a többi jelenlévőket csak ven-
 „dégekül kívánván tekintetni.

„Erre irtóztató lárma keletkezett; az egyik rész Á. K.
 „a másik rész gr. T. S. nevét kiabálta, és sok ideig
 „senkinek szóhoz jutni nem lehetett. Végre sikerült Ács
 „Károlynak annyit mondania, hogy szavait még nem vé-
 „gezte be, s miután a végből, hogy a tanácskozás ren-
 „desen folyhasson, azt az indítványt tette, miszerint a
 „legidősebb biz. tag foglalja el az elnöki széket, és más
 „valaki a szólni kívánókat jegyezze, Ch. I. az előbbi, és
 „Cs. L. az utóbbi tisztséget elvállalta. Az elnökség kér-
 „déséhez legelső szólóul Ács Károly jegyeztette föl magát,
 „de valahányszor elkezdett beszélni, a jelen voltak egy
 „része fülhasítólag lármázott: „ne hagyjátok beszélni,
 „éljen Teleky“.

„Miután a több perezig tartott lárma kissé lecsön-
 „desült, Ács Károly kijelenté, hogy ő elnök lenni nem
 „akar, hanem csak azt kívánja megjegyezni, hogy a con-
 „ferentia tagja és elnöke csupán az lehet, ki a pilisi já-
 „rás biz. tagjai sorába tartozik; miután a Márzius 24. én
 „Pesten tartott általános conferentia által kimondatott
 „azon elv, hogy csak a járásbeli biz. tagok vehetnek
 „részt az értekezleten, és csak ők ajánlhatják a járási
 „tisztviselőjelölteket.

„Teleky azonban mit sem törődve a pesti általános
 „conferentia említett határozatával, daczára hogy gyömrői
 „illetőségű levén, a pesti járáshoz tartozik, hol már az
 „előtt conferentiát is tartott, párthivei által az elnöki
 „székhez engedte magát vezetetni és ott, miután a fél-
 „reérthetlen módon nyilvánult ellenzés daczára, a benne
 „helyezett bizalmat megköszönte volna, kijelenté, hogy
 „a további tanácskozás az ő elnöksége alatt fog foly-
 „tattani. Ismét tiltakozó lárma, ismét fülhasító zaj.
 „Ács Károly látván, hogy T. az elnöki széket tetteleg és
 „jogtalanul elfoglalta, látván az ellenpárt erőszakoskodá-
 „sait, mely minden józan és higgadt értekezés lehető-
 „ségét kizárta, és az elnökség kérdését szavazásra
 „bocsátani egyáltalában nem engedte: ily körülmények között a conferentiától semmi üdvös eredményt
 „nem várhatván, és annak eljárásáért felelősséget vállalni nem akarván, — mit, miután szóhoz nem juthatott,
 „írásban ki is jelentett, — a gyűlést oda hagyta.

„A főszereplők dictatori modora kiméletet nem is-
 „mert. A kijelölő ötös bizottmány tagjait formaliter J. L.
 „nevezte ki, se nem kérdezve, se meg nem hallgatva a
 „biz. tagok véleményét. Így történt az ajánlásokkal is.
 „A kit J. L. akart, az candidálva lett, úgy a mint ő
 „akarta; persze ő maga nem maradhatott ki a candi-
 „dáltak sorából, magának is kellett valamit, p. o. a.
 „főszolgabírótságot reserválni. Méltán kérdehetjük azon-
 „ban: vajjon miképen fogna a panaszkodóknak igazságot
 „szolgáltatni az, kit mi, hármikép ismerjük is őt Pest megyén
 „s a pilisi járáson kívül, a qualificationnak épen ellenkező
 „szempontjából ismerünk? A másik főszereplő volt K. L.
 „kiről Pest megye jegyzőkönyvei nem egyszer emlékez-
 „nek, és kinek múltjára nézve a kalázi botozás esetének
 „tárgyalása furesa dolgokat tartalmaz.“ — Többen.

Azon körülmény, hogy Jordán legmélyebb gyűlöleté-
 nek tárgya Ács Károly, éppen az ő járásának egyik

országgyűlési képviselője volt, s hogy kivált ennek népszerűsége s összeköttetései, kapcsolatban törvényhozói állásával, ambícióját leginkább ellensúlyozhatták: nem adott Jordánnak soha nyugtot, s ő nem is szűnt meg soha azon fondorkodni: hogy ez útjában lévő legérzékenyebb akadályt mikép tegye el láb alól? Cselszövényekhez szokott sötét lelke az eszközök iránt nem is jött zavarba, s miután a megyei előkelőbbek közt legalmasabb szövetségeseül R. L.-t ismerte föl: ezt igyekezett érdekeinek megnyerni. Mindenek előtt azon cél lebegett szemei előtt: hogy Á. K. a jövő választások alkalmával kimaradjon; s tudva, hogy őt csak is egy hangzatosabb név segélyével buktathatja meg, hizelgett R. L.-nak avval: hogy a sz. endrei kerület őt ohajtja képviselőül, s biztatta őt, miszerint, ha fellép, őt követte minden esetre megteszi. Ezzel, s hasonló hizelgésekkel, sikerült is neki R. L.-t szövetségébe vonni, ki noha Á. K.-nak szavát adta, hogy ellene nem lép fel, ígérétét megszegve, Jordán áltval mégis fölhasználtatni engedé magát. S Jordán evvel kettős célt ért el: mert egyfelől Á. K.-t remélte megbuktathatni, másfelől pedig az ekkép lekötöztetett R. L.-ban egy hatalmas támogatót szerzett — a rég ohajtott alispánság elnyerésére.

Tervei kivitelénél Jordán átlátta, hogy mindenek előtt szükség Á. K.-t népszerűtlenné, s egyáltalában lehetlenné tenni. Az elsőt, a merre csak megfordult mindenütt működött; az utóbbit a következő csiny által vélte elérhetni:

Az 1868^{ki} szüret előtt, midőn a végéhez közeledő országgyűlésen, a népszerűtlenségét érző kormánypárt, hogy az új választásoknál némi tért nyerhessen, a bordézma megszüntetését rögtönözte: falusi választói közül többen felkérték Ács Károlyt, hogy őket e dézma megszüntetésnek mibenlétéről felvilágosítsa. Ács Károly erre, az alább közlendő levelében tudatta választóival az ügy

tényállását; miről, a midőn Jordán értesült, nem csak hogy feltűnő erélylyel s gyorsasággal elkoboztatta e levelet, de azt a megyéhez is rögtön béterjesztette azon hazug s a valódi tényállást elferdített jelentése kíséretében: hogy miután Á. K. a dézma megtagadására buzdítva, izgatja a népet, melyet neki békében tartani még mindig szerencséje volt (?), s miután ekkép a rend komolyabb megzavarásától félnetni: Á. K. ellenében a biz. kisgyűlés a szükséges lépéseket tegye meg. És Jordának csakugyan sikerült, személyes sürgetéseinek is hozzájárultával, insinuatíói által a kisgyűlést felültetni, s ezt a következő határozat hozatalára birni:

„Pest, Pilis és Solt t. e. megyék 1868. évi október 1. napján Beöthy Lajos első alispán elnöklete alatt tartott bizottmányi kisgyűlésén (melyen azomban, a mint következik, egyetlennegy bizottmányi tag sem vett részt) jelen voltak: Mészöly Rudolf udv. kapitány és tiszteletbeli szbiró; b. Horváth Antal esküdt; Kormos Béla tiszti alügyész; gróf Ráday László főjegyző, Ilkey Sándor és Kun Gyula aljegyzők: mely alkalommal Jordán István pilis-járási főzolgabíró f. évi 3895. sz. alatt következő jelentést tesz: Midőn f. hó 16-án az országgyűlésen a szőlődézma megváltása tárgyában indítvány tétetett, még az nap a szent endrei kerület országgyűlési képviselője Ács Károly ur a Felső-Sziget községeihez 1 ./; a választó-kerület többi községeihez pedig a 2 ./ alatt hozzám több példányban beküldött levelet intézte. Folyó hó 20-án majdnem az egész község lakosaival végzett hivatalos dolog végett Pócsmegyeren lévén kérdés intéztetett hozzám a dézsmának az ismeretes interpellatio folytán meg-vagy meg nem adása iránt. — A népet a törvény alkotásairól és a még el nem törölt törvény iránti tiszteletről fölvilágosítani sikerülvén, nyugodtan hagytam oda a községet, és méltán is, mert a 3 ./ a. jelentés szerint a dézsmakötele-

zettek a dézsmatulajdonossal a dézsmaadásra kiegyezkedtek. — Az egyezés alapján a dézma f. hó 21-én kiadatott. Másnap azonban Acs Károly urnak egy második, a 4. a. levele érkezett oda, mely mellett, hihetőleg több lévén a szóbeli informatio, a dézsmaadás mindenkitől egyáltalán megtagadtatott. Az uradalom képviselője előttem panaszt emelt; miután a járásban a személy-és vagyonsbiztosság fentartásaért a megye által kiadott közbátorsági rendszabályok szerint felelős vagyok, nem késtem a fönnálló törvények értelmében intézkedni, s az 5. a. rendeletet küldtem Pócsmegyer község előljárási részének. A különben mindig békés és rendszerető község az engedelmisséget 6. a. jelentése szerint megtagadta, s jelenleg azon községben és jövő héten megkezdetvén általában a járásban a szüret, az egész járás azon állapothan lesz, hogy ezrekre menő, érvényben levő törvény által biztosított vagyon vétetik el egyesektől egy még meg nem hozott törvény alapján, és nem elvből, hanem, mint Pócsmegyer község előljárási részének jelentése szerint, haszonvágyból, szerintök jóval felülhaladván a természetben adandó dézsma a kijelölt megváltási összeget. Szerencsés lévén eddig a járásban minden fölmerült eset iránt sikeresen intézkedni, hiszelgem magamnak, hogy a jelen példanélküli dézsmaügy is minden izgatottság nélkül végződik be, ha tisztviselői tekintélyem rovására Acs Károly ur, ki három év alatt létezésének jelét sem adta, a kerületben ily rendkívüli módon föl nem lép, s nem izgatja fel a kedélyeket; meg törtévéen azonban, kénytelen vagyok bejelenteni, hogy a dézsmatulajdonosoknak a fönnálló törvények által eddig védett vagyonát biztosítani hatalmamban elég erő nincs, — minek folytán hivatalos tisztelettel felkérem tettes első alispán urat, méltóztassék, még pedig ha lehet, a jelen tudósításomat átadó megyei

hadnagy által határozott utasítással ellátni az iránt, vajjon a megye a jelenleg még fönálló törvényeket, a dézmatulajdonosok jogait illetőleg, fönntartani és végrehajtani kívánja-e? igenlő esetben megjelelni az eszközöket is, melyek által a megye határozata végrehajtandó — „mindenestre pedig hathatósan intézkedni, hogy Ács Károly urnak a közigazgatásba ily módoni beavatkozása meggátoltassék,“ különben a tisztviselők tekintélye aláásatván, a rend és törvények iránti tisztelet fentartásaért felelőssögre nem vonathatnak, „s az ugy is alig fékezhető fejetlenség a személy-és vagyónbiztosság veszélyeztetésével fog lábra kapni.“

„V é g z é s.“

„A megyei bizottmányi kisgyűlés mindenekelőtt határozatilag kijelenti, miszerint „jelentést tevő főszolgabírónak ezen egész ügybeni eljárását, valamint ez ügyben kiadott rendeletet helyesnek, s a fönálló törvények nek megfelelőnek ösmeri el, s azon megezáfolhatlan elv alapján, miszerint mindaddig, mig valamely törvény más, az országos törvény minden kellékével bíró által eltörölve, vagy megváltoztatva nincs, oda utasítja ezen jegyzőkönyvi kivonat által jelentést tevő főszolgabíró, hogy tekintve ezen ügynek rendkívüliségét, s tekintve azon körülményt, hogy ezen ügyben hihetőleg néhány rövid nap mulva az országos törvényhozás véglegesen intézkedend, s figyelembe véve azon a főszolgabírói jelentésben is kiemelt körülményt, hogy az illető lakosság különben békés, engedelmes és rendszerető természetű a jelen esetben csak is az izgatás által lett megzavarva“ — igyekezzék ugy a jelen, mint más netalan előforduló esetben, a népet, valamint a dézsmajogosultakat fölvilágosítani s közöttük a még fenforgó ne-

hány napra barátságos kiegyezést hozni létre, ennek nem sikerülése esetére azonban, a fenforgó kérdésben, valamint a törvényes rend és esend fentartása érdekében, a fennálló törvénynek alapján s kellő rélylyel járjon el. Miután pedig a főszolgabírói jelentésben a népnek fenytést érdemlő izgatása, s ennek folytán a törvényes hatóság elleni engedetlenség bünténye forog fenn, az összes iromány ügyészi véleményadás végett, a közp. tiszti ügyéssztséghez átteendő, jelentése elvártrván. Ezen jegyzőkönyvi kivonat által, a főszolgabíró, a tiszti ügyéssztség pedig hátiratilag értesítendő.“

„Jegyzette Gr. Ráday L. s. k.“

Hogy azonban Jordán koholmányai mennyire eltértek a valótól, s mennyire érezte maga a megye is félrevezettetést? kitünik onnan: hogy a rákövetkező legközelebbi közgyűles 6015j868 sz. a. a fentebbi kisgyűlési végzést rosszállólag, megsemmisítette. A kisgyűlés főtényezőit képezett alispán és főjegyző pedig még csak zokon se vették e blamage-ukat, sőt Jordán nem is tekintette a dolgot oly kényesnek, hogy ily előzmények után, a főbírói székben, melyet ily hivatalos hazugságokkal szennyezett be, még továbbra is becsülettel ne ülhessen.

Van szerencsénk, bővebb fölvilágosításául a kérdéses dolognak, közzé tenni itt Á. K. azon leveleit, melyeket Jordán izgatásnak bélyegzett, az ő sugalmazása folytán pedig a kisgyűlés fenytést érdemlő büntényül tekintett:

„Pócsmegyer tisztelt közönségének.“

„Pest, szeptember 16. 1868.“

„Tisztelt Választóim!

„Folyó hó 6-ról kelt becses levelöket 12 én a postáról kezemhez vévén, határozott szándékom volt a mai

első országgyűlésen a szőlő dézma megszüntetése ügyében, mindjárt az elnöki előterjesztés befejezése után, felszólalni. Azonban Deák Ferencz képviselő ur megelőzött, mert még az előterjesztés folyama alatt felállott, és egy indítványt olv a sott fel, mely által a miniszterium felhivatik arra, hogy a szőlődézmanak még ezen évre leendő eltörlése tárgyában haladéktalanul terjeszzen elő törvényjavaslatot: — Ennek folytán b. Eötvös miniszter azon biztosítást adta a miniszterium részéről, hogy az e tárgyra vonatkozó törvényjavaslat már készen lévén, azonnal elő fog terjesztetni, s egy pár nap leforgása alatt tárgyalható lesz. Így állván a dolog, sietek tisztelt választóimmal azon véleményemet közölni, hogy ismervén az országgyűlés hangulatát, a törvény pár nap alatt meg lesz hozva, mely a szőlődézmaadást már ezen évre tetteleg megszünteti, úgy hogy hát az idén már mindenki a saját számára szüretel csak. — Midőn ezen örvendetes tudósítás közlését az országgyűlésből kijöttöm után első kötelességemnek ismertem, ugyanekkor arról is biztosíthatom önöket — tisztelt választóim — hogy többi sérelmeik orvoslására — melyeket legnagyobb részben még tisztviselő koromból ismerek — az irt meghozni — a mennyiben tőlem függ — szoros feladatommak tekintendem. — Fogadják önök azon bizalomért, melyet soraiknak hozzám lett intézése által tanúsítottak szíves köszönetemet. Bár kötelességeim nagyon Pesthez kötve tartanak; mégis lehetőleg igyekezni fogok, hogy körükben leendő megjelenésem iránt kifejezett kívánságuknak megfelelhessenek.

„Időrövidség nem engedvén, hogy most rögtön több felé írjak levelet, arra kérem Pócsmegyer igen tisztelt előjáróságát, hogy ezen leveletem, a benne megérintett fontos tárgynak mielőbbi köztudomásra juthatása tekintetéből, Monostor, Tótfalu, Bogdány és Visegrádban lakó tisztelt választóimmál, kiknek szintén e lapon szíves hazafiui üdvözetemet küldöm, minél gyorsabban közö-

tetni ne terbeltenessenek. — Változatlan tisztelet s szeretettel maradván hű képviselőjük.

Ács Károly.

Ugyan e választóihoz 6 nappal később, September 22^{en}, A. K. a következő levelet írta, szinté e tárgyban:

„Tisztelt Választóim! A szőlődézsma törvény által leendő eltörlése ügyének állásáról isietek röviden a leglényegesbbeket közölni.

„A törvényjavaslat már tegnap beadatott a ministerium által az országgyűlésre. Ma osztálygyűléseken tárgyalatott, holnap az országgyűlésen fel fog vétetni és — el fog döntetni.

„A törvényjavaslatnak nyomtatásban kezem között levő szövegéből csak a következő nevezetesebb pontokat emelem ki:

2. §. „A váltságtőkét az évi szolgálmány megállapított értékének hűszoros összege képezi.“

3. §. „Mind a mennyisége a terméknek, mind ára átlagos számítással történik, s zsinormértékül az 1858—1867 évig lefolyt 10 évi átlag vétetik.“

A következő szakaszokból:

„A megváltás úgy történik, hogy az illető szőlő birtokosok, a megváltási összeget félévi részletekben 22^{1/2} év alatt országos pénztáraknál kötelesek lesznek lefizetni. „A földes urak pedig vagy az állam, vagy valamely hitelintézet által kibocsátandó kötelezvényekkel fognak kielégíttetni.“

„Az említett kötelezvények 1869. évi január 1-ről szóló kamatszervényekkel lesznek ellátva, s az idei dézsmaért a szőlő birtokosok a váltsági összeg 5% jét tartoznak az országos pénztárba befizetni,“ hanem ott, a hol már a dézsma a földes urnak a folyó évre lerovatott, ezen dézsma tekintetében további számításnak helye egyáltalában nem lehet.

„Ezen törvény a kihirdetéskor azonnal hhtályba lép.

„Szükségesnek tartottam, tisztelt választóim, a főnnebbi önöket érdeklő ügyben azért értesíteni, hogy tájékozhasssák magukat, és belátásuk szerint, kényszernek helye nem lévén, ahhoz képest alkalmazkodjanak.

„Fogadják szives üdvözetemet s tiszteletemet.

hű képviselőjük
Ács Károly s. k.“

Nem szükség immár e levelek átolvasásához nagy elfogulatlanság, hogy bár ki is átlássá; miszerint azok tartalmában izgatást csak is a kákán csomót kereső s a boszúvágy által sugalmazott oly szem találbat, a ki azok írójának üldözésére minden áron ürügyet keres. Miután azonban Jordán e boszúvágy által nem csak hivatalos hazugságra, hanem, szenvedélye által elvakítva, még azon következtelenségre is engedte magát ragadtatni: hogy míg fent idézett hivatalos jelentésében Pócsmegyer községét mindig békés és rendszerető községnek nevezi, annak végén „az ügy is alig fékezhető fejetlenségről“ szóll; s miután illőnek találta Ács Károlyt még azonkívül gyanusítani is e szavakkal: „hihetőleg több levén a szóbeli informátio“ nem annyira Á. K. igazolásául, mint inkább azon alaposság és ténylegesség jellemzéséül, mellyel Jordán minden hivatalos jelentései birnak; ide igtatjuk e vád czáfolata-kint a következő nyilatkozatot:

„Alólírt pócsmegyeri község lakosai, ezennel kinyilatkoztatjuk, hogy tettes Ács Károly országgyűlési követ urnak Pócsmegyer községhez f. évi szept 16-án intézett becses levele folytán, mint községi küldöttek bővebb felvilágosítás nyerés; végett f. é. september hó 21-én Pestre, tisztelt követünkhöz küldetvén, vele a gözhajói állomásnál találkozván, s a Váci utcán a Vastuskó mellett előadván neki küldetésünk okát, a dézmaváltsági

ügyben tanácsát kértük; mire ő azt válaszolta, hogy e részben ő fölvilágosítást adni hivatva nincs, „hanem inkább a megyei tettes alispán urakhoz forduljunk, -egyszer smind még erkölcsösen arra is intett bennünket, hogy a földes urral ezen válságos ügyben iparkodjunk békés tton kiegyezkedni; mi tehát tanácsát fogadván, elmentünk a megyeházához,“ de ott egyik ttes alispán urat sem találván hon, magunk belátása szerint felkerestük tettes Rákóczy János mfőjegyző urat; kinek is ügyünket előadván, azt tanácsolta: hogy miután még a dézma vált-sági ügy az országgyűlés által nem is tárgyalatott, míg tárgyalva, szentesítve s kihirdetve nem lesz, a régi törvények állanak fenn s azokat mint fennálló törvényeket tisztelnünk kell; — ezzel boesátott el bennünket; de mi még egy kísérletet tettünk, s elmentünk honatyánk mélyen tisztelt Deák Ferencz pest károsi kövez urhoz, de fájdalom őt honn nem találhattuk; azzal ez napon haza jöttünk. Másnap, azaz september 22-ik reggelén, a Leányfalusi présházaknál a nép eljárásunk eredményét megtudván, történt, hogy „mint békés polgárok az uradalom intézőjével, az /- alá castolt, másolatban látható békés útoni egyességre léptünk, és a mint nekünk Pesten is tanáscolva volt, a fennálló törvényt szem előtt tartva, september 22-én dézmát is adtunk.“

„Miután pedig mi szintén alolirt többi pócsmegyeri lakosok, tettes Acs Károly követ úrtól septb. 22-én este, egy levélben a törvényjavaslati bennünket érdeklő fontos pontokat kivonatilag megkaptuk, mi ezen pontokat tárgyalás, és megtaglalás alá vévén, tökéletesen megértettük, hogy az idei dézmáért a szöllőbirtokosok a vált-sági összeg 5°/_o-jét tartoznak az országos pénztárba befizetni, azonban ott, a hol már a dézma a földes úrnak a folyó évre lerovatott, ezen adott dézsma tekintetében további számításnak helye nincs: „ez alapon mi, inkább érde-
künkkel megegyezőnek tartottuk a dézsma vált-ság 5°/_o-jet

téríteni meg annak idejében a földes urnak, mintsem a dézsmát természetben kiadni;“ ezen nézetünkben még inkább megállapodtunk, miután „a Hon esti lapját ezen levél után közvetlen utánna megkaptuk, melyben a törvényjavaslat egész kiterjedésében foglaltatván, az bennünket tisztán felvilágosított.“

Egyébiránt megjegyezzük, hogy tettes Ács Károly ur, „küldötteinkkeli találkozása óta bennünket semmiféle tanácsadásával többé nem éltetett; — sem ő maga személyesen soha meg nem fordult. — Kelt Pócsmegyeren, octóber 24-én 1868.“

(P. H.) Egyűd István mint községi küldött, s. k., Sarkadi János s. k., esküdt, Horváth András s. k. bíró, Hagymási János, s. k. bíró, Váczi Samuel s. k. esküdt, Hajós István s. k. esküdt; Szászy István s. k., Dobay János s. k., Szalay Dávid s. k. esküdt. Pánczél András s. k. esküdt Bán Pál s. k. esküdt.

Vonatkozólag Ács Károlyra, megjegyezzük még: hogy később újra nyílt alkalmá Jordánnak Á. K. irányában személyes ellenszenvét éreztetni, a mit ő, hozzá méltólag, ki is zsákmányolt. Ács Károlynak ugyan is egy pusztai birtoka iránt több ráczevi lakossal határvillongása lévén, ennek elintézéséért a megyéhez folyamodott. Ez, a kiküldött választmányba, folyamodó alapos ellenzése daczára, Jordán Istvánt is kinevezé; a ki, Ráday László volt megyei főjegyző czimborájával együtt, oda vitte a dolgot: hogy daczára annak, miszerint a kitüzött helyi szemlén folyamodó, orvosi bizonyítvánnyal igazolt súlyos betegsége miatt nem jelenhetett meg, s ez okból a küldöttség elnökét jó eleve egy más határnap kitüzésére is kérte; — s daczára hogy a szemlén a kiküldött megyei főmérnök és számvető sem jelentek meg, ezek nélkül pedig a vizsgálat külföldben sem lett volna eszközölhető: mind a mellett a küldöttség a helyszínen megjelenvén, a nem teljesített vizsgálatról jelentést tett, s ennek folytán,

R. L. és Jordán sugalmazásaira a kisgyűlés 1869. évi 2459 sz. a. oly határozatot hozott:

„Miután folyamódó Ács Károly azon eljárása által, miszerint a vele elnököleg közlött határnapon sem személyesen, sem meghatalmazottja által meg nem jelent előbbi kérelmétőli elállását bizonyította be (?) jelen ügy véglegesen befejezettnek (!) tekintik,“ sat.

E határozat egyszersmind fényes tanúságot nyújt arról is: hogy Pest megyében, R. L. és Jordán szövetekezett befolyásaik alatt, a közügyek mikép intéztettek el, s mily igazság szolgáltatott ki? R. L. szereplése ugyan, — keserű júnyjául a sorsnak, mely még azon elégtételt sem engedte meg Pest megyének hogy egyik tisztviselője kicsapongásainak önmaga vetnessen véget, — csakhamar képviselővé lett megválasztatása után, ismeretes végét érte: Jordán azonban még most is él és uralkodik ép úgy mint azelőtt; s míg másutt ily válság után, a bukottnak czimborája tisztviselői állásában többé becsülettel meg nem maradhatna, itt, s kivált azon kerülettel szemközt, melynek képviselőjévé őt Jordán feltöltö, ez barátja csúfos eltűntét fel se veszi, s arczán még csak egy csepp pir sem képes mutatkozni.

Fentebb már érintők: miszerint Jordán, egyrészt rapintatlansága által, másrészt pedig avval, hogy minden, tetteit a tisztviselői tekintély s hivatolas állásával fedézi: e hazug ferditések által a megyei bizottmányt, kivált pedig a kisgyűlést, rendesen félrevezette, s a szeszélye vagy önérdek sugallta minden igazságtalanságot e módon keresztül vitt. Számos ily eset közzül, első sorban, a pomázi és tótfalusi jegyzők eseteit kell itt kiemelnünk; mint oly példákat, melyek által Jordán hazug és koholt jelentései, nyomban rá, a legvilágosabb tényekkel lönek meg czáfolva.

Volt Pomázon, hosszú évek óta, egy jegyző M. Gy.

a ki visszaélései által, kivált a köznép előtt, magát gyűlöltté tette; — míg másfelől hivatalának hanyag kezelése folytán nem egy megrovást kapott, a minthogy Jordán maga is, főbirói minőségében, ez okból többször intette meg őt. A megyei önkormányzat visszaállítása után, 1867-ben, igen természetes: hogy a pomázi lakosság, ily körülmények között a jegyző elmozdítását hangosan követelte. Hozzájárult még, hogy ugyan akkor községi bírónak egy az értelmiség közzül, L. Sz. választatott meg, a kinek biráskodása alatt a jegyző visszaéléseit oly szabadon többé nem fűzhette, s a kiből ő, rendetlen hivataloskodásával szemben, sem pártfogóra, sem védőre nem számíthatott. A jegyző immár, fenyegetett érdekeinek megóvása tekintetéből, s hogy a lelkiismeretes bírót mielőbb eltávolíttassa, Jordán előtt magát behízelegni, s őt minden áron megnyerni igyekezett; — s miután ez a L. családra, mert egy szomszédságában levő földet neki odaajándékozni nem akart, különben is haragudott, sikerült őt annyira a maga részére hódítani: hogy Jordán, a közszeretető L. Sz. birónak eltávolítása vegett, a jegyzővel szövetségbe lépett. Minden ok nélkül felszólította, L. Sz-t a birói hivataláról lemondásra, s midőn ez a főbirói nyomásnak nem engedve, még arra sem volt rábirható: hogy legalább a jövő választásnál a jelöltségről mondjon le: Jordán őt, a legközelebbi választásnál, a lakosság közóhajtása s a bevett szokás ellenére, még a birójelöltek közzül is kirekesztette. Miután pedig a lakosság se mást választani, sem pedig másra szavazni nem akart, s jelöltje mellett oly erélyesen felszóllalt, hogy Jordán üdvösnek látta a falu házából eltűnést: megtörtént azon ritka jeleség, hogy a községi Elöljáróság nem választás, hanem a főtisztviselő önkényes — és természetesen a jegyző inye szerinti — kinevezés útján tölthetett be; — s hogy az alkotmányos élet legnagyobb gúnyjára Pomázon, a hol több mint 600 szavazó van,

oly egyén lett a bíró, a kire Jordán és a jegyző, legnagyobb erőfeszítésük mellett sem voltak képesek 17 mond tizenhét szavazatnál többet össze szedni.

Ez önhatalmi tény s illetőleg főbíroi csíny ellen a lakosság, sértett polgári jogainak megorvoslása végett is, a megyebizottmányhoz folyamadt. Jordán azonban, hivatalos jelentésében a tényállást koholt rágalmakkal ferditvén el, s szokása szerint eljárását itt is tisztviselői tekintélyével takargatván, kivitte: hogy a főbíró személyét inkább, mint a nép jogait, kegyelt megyei bizottmány Jordán basáskodását helyben hagyta.

Erre rövid időn 345 pomázi polgár, támaszkodva a megye közgyűlésének abbeli határozatára, melynélfogva egy oly községi jegyző, a ki a lakosság ellenszenvével találkozik, 3 havi felmondás mellett állásától elmozdítandó: M. Gy. jegyzőjük eltávolításaért folyamodott. Jordán, a kinek e folyamodás vizsgálat és jelentéstétel végett kiadatott, jegyző ezimborája érdekében, és ennek sugalmazására, akként vezette már a vizsgálatot, — a legsúlyosabb vádakkal fellépett panaszosokat ki sem hallgatva, s csupán egy néhány, tetszés szerint kiszemelt, oly egyént kérdezvén ki, a kik a jegyző ellen legkevesebb terhelőt vallottak, sőt a vallomási jegyzőkönyveket meg is hamisítva: — hogy jelentésében folyamodók panaszát alaptalannak, s az egész folyamodást — szokott módja szerint, a hol érvekkkel nem győzhetett, — koholt izgatás művének állította. A megyebizottmány pedig, noha több, a nép érdekeit fölkarolt, bizottmányi tag az új és pártatlanabb vizsgálatot erélyesen követelte: félrevezetve Jordán hivatalos hazugságai, s azon fellépése által, melynélfogva eljárását ismét a tisztviselői tekintély megtámadhatlanságával védte, — egy egész község panaszát, egy ember egyedüli érdekében, félrevetette.

S miként szolgáltattak a tények Jordán, valamint az általa compromittált megyének is igazságot? Ugy, hogy

Jordán maga érezvén, mikép egy új panasz és vizsgálat esetében a valót többé el nem takarhatja: kevéssel ezután, egy magán összejövetel alkalmával, saját házával, s többek előtt, világosan megmondta s tanácsolta M. Gy. jegyzőnek: miszerint hivataláról mondjon le, mert a vizsgálatnál oly dolgok kerültek ellene napfényre, hogy őt főbirói állásával többé nem fődözhetné. Minek folytán M. Gy. alig egy hónappal a folyamodók panaszának félretétele után, jegyzőségéről le is mondott.

Jordán pedig, nem mindennapi diadalában elbizakova, azon gyerekes önkényre ragadtatott, hogy L. P. pomázi közbirtokos, L. Sz. fivérének ökreiről, midőn lakása előtt szekérbe fogva elhaladtak, s mert kolompjaik esörgése magas füleit sérteni találta, — pandürok által a kolompokat levétette, s a bérestől az ostort, mert történetesen a főbiró háza előtt pattogott, elkoboztatá.

Az itt előadottakhoz csaknem hasonlóan járt el Jordán a tótfalusi jegyző ellen benyújtott panaszok megvizsgálásánál is. Itt szinte nem csak a községi lakosság, de maga az Előljásóság s különösen a bíró is, folyamodtak a jegyző elmozdításaért, kit nem csak hanyag kezelés és durva bánásmódja, de még egyéb bűnvádakkal is terheltek. Jordán, kinek elve a tekintélyt az által megóvni, hogy egy bepanaszolt hivatalnokot mindenütt pártfogol, s ki a jogegyenlőséget mindig akkép értelmezi, hogy a köznép előtt a fellebbvalók vagy a tekintély esalhatlanságát nyers erővel kell fönntartani: a vizsgálat eszközlése végett, a nyerseségéről ismeretes B. F. főcsendbiztost s 12 pandúrt rendelt ki Tótfaluba, s a helyett, hogy a vizsgálatot a bepanaszolt jegyző ellen indította volna meg, azt a panaszlók ellen irányozta; — s a vádbeli tények földerítése helyett, mindenek előtt a folyamodás irójának nevét kezdte nyomozni.

Mintán pedig ezt, a esendbiztos durva szitkolódásai s fenyegetései daczára sem akarták a hivatalos üldöztetés boszújának kitenni; Jordán a község biráját, s a panaszosok főbjeit, összesen 7 gazdát, minden egyéb ok nélkül, vasra veretve, lovas pandúrok között, s téli zord időben gyalog kísértette Téténybe, s ott őket minden kihallgatás nélkül 10 napig vizsgálati fogságban tartván, később Pestre a megyeház börtönébe vitette; — a hol, Jordán megelőző informatiói alapján, őket az ellenszegülés és a felsőbbség rágalmazásának vádjá alatt, elzárták.

Ekközben a képviselő választási mozgalmak bekövetkeztén, s Tótfalú a választás sikerére nézve mindég egy jelentékeny tényezőt képezvén: Jordán a törvénytelenül elzártakat, hogy R. L. képviselő jelölt érdekében működhessenek, a fogságból kibocsátatta. Később azonban, a választás után, noha Jordán és R. L. nekik megígérték, s őket avval biztatták: hogy többé nem fognak bántatni s az egész dolog el lesz hallgatva, csak ne szóljanak semmit, hanem korteskedjenek, — e vétlen áldozatok, Jordán szorgalmazására újra a fenytő törvényszék elé kerültek; s mert elámitva nem csak Jordán és R. L. de még más tekintélyes oldalról is azon biztatással: hogy semmi bajuk sem lesz, csak ne szóljanak a törvényszék előtt senmit, és nem is szükség magukat ügyvéd által védelmeztetni, — a tárgyalásnál hallgattak s az előttük felolvasott hamis vádakra mit sem szólva magukat nem is védelmezték: mint bevallott bünösők, mindannyian egy évi börtönre ítéltettek. És ez mind csak azért, mert a szegény üldözöttek bajukat időközben Ács Károlynak elpanaszolván, ez a közlött sajtáságos igazságszolgáltatást hirlapilag pellengérré tette.

A tótfalusi jegyző pedig, kit Jordán ekkép pártfogolt, sőt meg is boszúlt: ép úgy mint a pomázi esetben,

rövidre rá, kénytelen volt önként leköszönni; — s a tények itt ismét azon igazságot szolgáltatának Pest megyének: hogy Jordán, s az általa félrevezetett megyei törvényszék, a legtörvénytelenebb fogások segélyével, vétleneket üldöztek, s ártatlanokat büntettek, — egy bűnös érdekében. Jordánnak pedig azonkívül, ritka emberismerete, azon fényes elégtételt szerzette: hogy mind a két, általa pártfogolt, említett jegyző, a legutóbbi követválasztás alkalmával, Jordán képviselőjelöltje R. L. ellen, a legtevékenyebb kortesekké váltak.

A tótfalusiak esetéről itt előadottak valóságát igazolja egyzersmind az alább olvasható hirlapi közlemény, a „Hon“ 1868. 245^{ik} számában, mely soha meg nem czáfoltatván, Jordán önkényét annál hivebben világítja meg, mert csak száraz tényeket sorol elő.

„Tótfalu, 1868. October 21. Még a Bachrendszer idejében, a Pest megyei előljároság egy kiszolgált katonát erőszakolt községünk nyakára jegyzőül, ki a hatalom pártfogásában magát elbizva, határt nem ismerő zsarnoki önkénnyel uralkodott a nép fölött, a jóra való polgárokat s polgárnöket csak úgy verte agyba főbe, és számos más oly visszaéléseket is követett el, melyeknek tizedrésze elég volna arra, hogy hivatalától elmozdítottassék. Azonban a tótfalusi nép, daczára minden lépésének, melyet a nevezett jegyző elmozdítása végett tőn, nem boldogul; holott éppen Pest megye hozta azt a határozatot, hogy a jegyzők választása és fölmondás melletti elbocsájtása a községektől függvén, maga a bizalmatlanság elegendő ok az elbocsátásra.

„Korábbi időben K. I. biróviselő és G. I. vagyonos polgárokat börtönbe vettette a főszolgabíró azért, mert a jegyző ellen hozzá panaszra menni merészelték. Hasonló terroristicus módon bánt ugyan az a főszolgabíró később H. B. törvénybíróval és G. I. Sz. I. N. S. esküdtekkal, ugy szinte a már egyszer bebörtönzött K. I.

„bíróval azért, mert ezek a községi lakosok megbizásá-
„ból, a jegyző elmozdításának sürgetése végett a megyé-
„hez ismételve folyamodványt nyújtottak be, s annak,
„nem tudni mi oknál fogva, életre halálra kipuhatolni
„kivánt íróját megnevezni vonakodtak, sőt K. I. Pomázon
„töltött egy napi fogság után a pandúrbiztos keze alá
„Téténybe szándékoztatott küldetni; midőn az, hogy e
„további sanyargatástól meneküljön, a folyamodvány ártat-
„lan íróját elvégre megnevezte. De még ez mind csak
„kezdet volt. Az embertelen eljárásnak folytatása f. hó
„16-án következett be. E napon ugyan is, a helyett
„hogy — a mint a község méltán várta — a panaszok
„alapos megvizsgálására részrehajlatlan deputatio kül-
„detett volna, a kerületi esküdt és esendbiztos, keményen
„fölfegyverkezett pandúrok társaságában, a nélkül, hogy
„a községi előjárósággal — mint szokás — előre tudat-
„ták volna jövetelüket és megjelenésük okát, s a nélkül,
„hogy ezt az időközben berendelt s pandúrok közzé
„állított előjárók ismétli bebörtönzése fölött aggódo
„népnek meg magyarázták volna, hozzá fogtak egyenesen
„a vallatáshoz. A faggató kérdések voltak: ki írta a
„folyamodványt? hogy merték ez meg ama vádat
„a jegyző ellen felhozni? hogy merték a főszol-
„gabirót, a vármegyét, sérteni?

„E közben az előjáróinak ily szembetünő meggya-
„láztatása és sanyargatása miatt zúgolódní kezdő nép
„között Budai András telkes gazda feunszóval azt az
„észrevételt tette: hogy minek az előjárók kihallgatásá-
„hoz fegyveres nép? hiszen nincs Tótfaluban rabló! Mire
„a esendbiztos hosszúsan előlépven, pandúrjainak azt
„parancsolta: hogy Budait fogják el, kötözzék meg,
„esukják be.

„De Budai nem engedte magát megkötözni, s a
„jelenlévő lakosok is azon véleményben voltak, hogy
„Budai semmi rosszat nem tett; azért az egy igaz szóért

„nem érdemes rajta a esúfságot végbe vinni. Ekkor a
„biztos keményen rárivalgott legényeire: ránts kardot,
„vágd, lődd, és parancsolja, hogy rögtön hozzák ki az
„ő revolverét is, dühösen topogva s kiabálva a néphez:
„semmi emberek vagytok, talpam alatt vagytok. A pan-
„dúrok kardot, pisztolyt rántottak a csendbiztosnak com-
„mando szavára, de nem vághattak, nem lőhettek, mert
„a nép hidegvérű bátorsággal lefogta karjaikat, hogy
„vérengzést ne követhessenek el.

„A csendbiztos ezt látván meghökkent, s az általa
„vallatott előljárókhöz fordult, meghunnyászkodva kér-
„vén azokat, hogy vegyék őt oltalmukba, s ne legyen
„bántódása; a mi igen könnyen megtörténhetett, mert a
„tótfalusi nép értelmes, és hallgat a jó szóra.

„Ezek — fájdalom — így lévén, ha Pest megye,
„községi előljárók és jóra való nép irányában, egy mél-
„tatlan jegyzőért, tisztviselőinek ily rendet, békét, nyugal-
„mat feldúló, s polgári szabadságot s egyéni becsületet
„sértő cröszakos eljárásokat büntetlenül elnéz — szabad
„legyen azt kérdenünk: merre menjünk?“

Egy más eset hasonlólag fényesen tanuskodik Jordán hivatalos eljárásának pártatlanságáról, s érdektelen igazságáról. Van Ráczeve mezővárosában egy G. I. nevű városi kapitány, ki valamint a Bach, úgy a Schmerling absolutismus, idejében is, ott városi bíró, s a hatalomnak mindig kész szolgája s tányérnyalója lévén, az 1867^{ki} változás bekövetkeztével nyomban köpenyt fordított, s mint ismeretes nagyszájú ember, a Pest megyei szóvivő clique eszközéül csapott fel: hogy egyrészt tarka múltját fennhangú szajaskodásával feledtesse, s hivatalban maradjon; másrészt pedig a törvény szigorú keze ellen, úgy a mult, mint a jövőre nézve, védve legyen. Számos visszaései, p. hogy a megyei börtönből a legveszélyesebb tolvajokat, a kik üzelmekben részesek voltak, saját kezessége mellett kiszabadította; hogy istállójában

passustalan tehenet és csikót találtak; s hogy a város vagyónát önhatalmúlág elsajátítja, megyeszerte ismeretesek; miért is a városi képviselő testület és tanács őt már ismételve is felfüggesztette hivatalától.

Azonban a rokon elemek attractiojának természeti törvénye szerint, ez ember és Jordán, egymás kölcsönös támogatására, már eleinte szövetkeztek, s azon kölcsönös érdek, mely a nem tiszta kezű embereket rendesen szorosabbra fűzi egymáshoz, e kettőt is legbensőbb barátokká tevő. Ennek folytán Jordán, a közbotránykozást okozott városi kapitányt, minden előleges vizsgálat nélkül, s a lakosság általános ellenszenve daczára, hivatalába karhatalommal visszahelyezte nem csak: sőt midőn Ráczkeve városának ez önkény elleni panaszára, a megyebizottmányi közgyűlésen Ny. P. vizsgálat végett egy más főszolgabíró kiküldetését indítványozta: Jordán, szokott taktikája szerint, tisztviselői tekintélye s csalhatatlan hitelének megtámadásaúl vevén azt, kivitte: hogy az ő bepanaszolt eljárásának megvizsgálására őt magát küldték ki. S ő azt hozzá méltólag teljesítette is. Jelentésében, czimborája G. I. valamint saját intézkedése is, igazolva lönnek; a panaszló városi tanács és képviselő testület — szokása szerint — nyugtalanok és lázítók gyanánt lettek kitüntetve; s habór Jordán maga is kéuytelen volt bevallani: hogy bizony „forog ott fenn valami téhen historia,“ mind a mellet G. I. védenczét hivatalában megerősítette, — azon fenyegető megróvással panaszlók irányában: hogy ha még egyszer merészelnék mozdulni G. I. ellen, a megyei börtönbe viteti őket.

Ugyan ezen G. I. jellemzésére idézzük még Ráczkevi városa közgyűlésének 1870. Junius 30^{ki} jegyzőkönyvi kivonatát is:

„553 sz. Gindl Jakab képviselő úr előadja, hogy „Göndöcz András népszószóló bemondása szerint, Gózony

„István városi kapitány, a királyrétről, a város részéről,
 „4 boglya szénát saját kertjébe haza hordatott:

„Miután Gózony István kapitány nyilatkozatából
 „kitűnik, hogy a város tulajdonához tartozó királyrétről
 „elhozott 4 boglya szénát, a városi főbíró tudtával és
 „beleegyezésével, a megyei alispán úr részére vette át
 „és tartotta meg, evvel pedig a városi vagyonok keze-
 „lésére hivatott képviselő testület jogába avatkozot: ennél-
 „fogva ezen eljárása rosszaltatik, azonban a kép-
 „viselőség a kérdéses 4 boglya szénát, a lefi-
 „zetett 25 frtért, alispán urnak átadatni hatá-
 „rozza.“

E tényadat további fölvilágosításául megjegyezzük még, hogy soha senki sem tudhatta meg, melyik alispán ur részére vette G. a 4 boglya szénát? valamint hogy az se jutott soha valakinek tudomására: hogy a kérdéses széna, egyik vagy másik alispánnak valaha csakugyan kiszolgáltatót volna? a kiknek egyébiránt arra szükségük sem volt. Ebből világosan látható: hogy G. nál a város tulajdonának rövid utoni elsajátítása már megszokott dolog; s hogy a jelen esetben is, csak miután az észrevétlenül nem sikerült, vallotta be magát közvetítő vevőül. Azt, hogy ő az alispán czége alatt 4 boglya szénát 25 frtért elvitt, melynek piaczi ára legalább is 100 frt. volt; itt tovább bonczolgatni nem akarjuk. Mind ez azonban kű hépét nyújtja, nem csak a pest megyei Jordán féle clique gazdálkodásának, de a mennyiben az ily sáfárait a közvagyonnak Jordán még a törvény sújtó keze ellenében is vedi; — a „nos-citus ex sociis“ tanúlsága nyomán, egyszersmind Jordán jellemének, részehajlatlanságának, pártatlan igazságszeretetének, s hivatali képességének is!!

Mily fogalmai vannak Jordánnak a főbírói hatalomról, s mikép szereti ő fenntartani azon tisztviselői tekintélyt, melyet személyes tulajdonai s tapintatlan és szenvedélyes

magaviselete miatt megóvni nem tud? szolgáljon arról tanúságot a következő önbatalmi tény. A sz. endrei képviselő választás alkalmával, 1869. October 20-án, a szavazás megkezdése előtt, többen a kerületbeli ételmi-ség közzől, s így S. P. és T. M. választók is, barátságosan társalogtak egymással a sz. endrei városház folyosóján. Egyszerre kilép Jordán, s pöffeszkedő nagy hangon kiált a pandúr káplár után, kinek megparancsolja: hogy a városban szétszórt választókat, a megkezdendő szavazásra, terelje össze. T. M. erre S. P.-nek tréfásan megjegyzi: Szép követválasztás ez, a melyre a szavazókat pandúrral hajtják össze; megérdemlené, hogy valamelyik éleztalpa közöljem. E bizalmas megjegyzést Jordán meghallván, színéből kikelve megtámadja T. M.-t: hogy mikép mert ő itt így nyilatkozni? tudja e, hogy itt ő parancsol mindenkinek, s ha akarja, T. M.-t még el is fogathatja? T. M. erre azt válaszolja hogy ő itt csak választó polgárt, de főszolgabíró, a ki a szabad vélemény nyilvánítását megtilthatná, nem ismer; — s Jordán, nem elég hogy T. M. ellen ezért, féktelen szenvedélyességében sértőleg kifakadott, de másnapra őt, a hivatalos tekintély megsértésének vádjá alatt, kihallgatás végett magához is idézte; s mert a kitűzött órán túl 1/2 órával késett, letartóztatással is fenyegette. Jordán ekkép egy, saját személye ellen s oly helyen, hol minden hatalom csak is a választási elnök kezében van, elkövetett állítólagos sértés fölött, mint sértett és bíró egy személyben akart itélni. S valóban nem is rajta múlt, hogy bosszúszomját T. M.-n le nem hűtheté.

Egy járásabeli községi jegyzőt, mert az utóbbi követválasztások alkalmával, magát a pártizgatásoktól távol tartván, Jordán utasítása szerint nem korteskedett, mindennemű zaklatásokkal üldözött. Hivatalosan megrovta oly ügyekbeni mulasztásokért, melyek már régen elintézve lettek, melyekről azonban a főbírónak, hogy

hivatalába visszerkeztek, tudomása nem volt! Egy oly egyéniség megidézésének foganatosításáról, a kinek Jordán személyes ellene, az idézvény kiadása napján, 3-szer követelt ismételve hivatalos jelentést a kérdéses jegyzőtől, csakhogy ezt zaklassa, s egyuttal gyűlölt ellenének meg lett idéztetéséről tudomással birhasson; — s keményen megdorgálta őt: mert egy tisztartót „tekintetes úrnak“ mert ezimezni. Az 1870^{ki} ujonezozáskor e jegyzőt kiválólag terhelte munkával; s mert a folytonos irásban kifáradt, s az ott tétlenül jelen lévő többi jegyzők valamelyike által kérte magát helyettesíteni: Jordán őt durván leszidta, sőt főbirói tekintélyéhez illőleg — a sorozó bizottmány előtt, egy iratesomagot is dobott fejéhez. Egy más községi jegyzőt, mert szinte nem korteskedett Jordán kedvére, a nélkül hogy a községi lakosság közzül csak egy panaszhang is emelkedett volna ellene: — erővel kényszeríté hivataláról lemondani.

Fentebb már jelzők Jordán fukarságát, s azon tulajdonát, melynélfogva a közös birtok hasznait lehetőleg kizsákmányolni szereti. Így, csekély birtokállományához képest aránytalan nagy juhászatot tart, s ekkép nem csak a közös vagyont bitangoltatja, de a fiatal erdővágásokban tetemes kárt is okoz. Ehhez itt csak annyit adunk még hozzá: hogy Jordán, valamint a juhásának, ugy egyéb gazdasági eselédeinek is, — kik talán ép e számításból lagnak a közbirtokossági erdő szomszéd-ságában, — évi bérökbe soha failletményt nem ad, hanem egyenesen oda utasítja őket: miszerint szükséges fajukat a közel erdőből szerezzék meg maguknak.

A közbirtokosság, hosszú évekig tanusított türelme daczára is, elvégre megsokalta e szabad gazdálkodást; s miután ismételve is hasztalanul intetett meg Jordán e czélből, sőt főbirói hatalmában s gyakorolt fölényében elbizakodva, a közös bitangolását még feltünőbben folytatta: különösen a kalázi erdő fiatal vágásaiban bitorolt

tilos legeltetés s okozott tetemes károk miatt, kénytelen volt a közbirtokosság többsége őt a megyebizottmány előtt bepanaszolva, a közös erdőnek gondnokság alá helyezését kérelmezni.

Pest megyében azonban, főleg annak bizottmányi tagok által nem látogatott kisgyűlésein, kivált az uralkodó clique-hez tartozó egyes tisztviselők ellenében, törvény s igazság kiszolgáltatását vajmi ritkán lehet találni. S miután Jordán, öndicsőítései által, még az alispánoknak is imponálni tud, megtörtént az, hogy a csupán tisztviselőkből álló kisgyűlés, foyamodók panaszának megvizsgálására a főszolgabiro ellenében ennek alárendeltjét, K. L. pomázi lakos szolgabirót küldte ki; a kiről szerte ismeretes, hogy Jordántól minden tekintetben függ, s annak még saját háza s családja körében is föltétlen befolyása alatt áll.

Bár ide nem tartozik, de minden esetre tanuságául annak, hogy Pest megyében milyen a birói eljárás? közöljük az elrendelt vizsgálatnak miként lett eszközését. K. L. mindenek előtt is, Jordán utasítása szerint, az 1870. Jsnuar 10-én vett meghagyás teljesítését Juniusra, vagy is 5 hónapra halasztotta el; hogy így ez alatt a tilos legeltetés s a kár nyomai lehetőleg eltűnjenek. Aztán, a kárt megvizsgálendő szakértők kijelölésére a feleket törvény szerint nem hívta fel; hanem Jordán sugallatára, ennek egy felbérelt emberét, a sz. endrei erdőkerűlőt, a ki nem okleveles erdész, alkalmazta önhatamulag szakértőül; — s egyáltalában az egész vizsgálat. Jordán által intézve, akkép fogantositott: hogy K. L. szolgabiró csak is azon statista néma szerepét vitte, a ki a szinfalak mögötti rendező kéz által ide vagy amoda állittatik. A helyszínen, midőn K. L. a birói szemle végett megjelent, panaszlott, ki a birói szakértővel már ott várta őt, — mintha nem is vádlott, hanem biró volna, — azon elbizakodott kijelentéssel

fogadta a szolgabíró: hogy ő a szakértővel már végig járta az erdőt, de kárt sehol sem találtak. S K. L. Jordán vak eszköze, panaszlott ez állításával megelégedvén, a további szemle megtételét szükségtelennek is találta. Ezzel azonban még nem volt vége a dolognak! Jordán, hogy az ekkép megelégedésére eszközölt vizsgálat gúnyját tetézzé, még elégtételt is akart, s szerzett is magának oly módon, hogy a megyéhez beküldendő vizsgálati jelentés helyett, e páratlan eljárást egy végzéssel fejezte be, melyben folyamodók azért, mert a főbíró ellen panaszkodni merészkedtek, keményen megdorgáltattak; sőt az egyik panaszló még besületsértő gyanúsítással is rovatott meg. Ezen, a műveltebb irály (?) szempontjából is, sok tekintetben tanulságos végzést Jordán maga fogalmazta s készítette; s K. L. elég szolgalelkű volt azt, hatáskörének áthágásával, aláírni, — Jordán pedig elég arcátlan volt egy bűnvádi ügyben, a hol a fellebbezés az ő birói eljárásának személyes érdekelttségét kiemelte, a kir. táblához menesztett felterjesztésében, e saját ügyében, önmaga által hozott, végzésre mint birói elégtételre hivatkozni.

Mind a mellett Jordán szenvedélyes bosszúvágya e sajátságos birói elintézésel sem elégedett meg, s az elene beadott kérvény aláíróit, megtorlásul, még más utakon is öldözte. M. M. pomázi közbirtokosnak, egy kalázi paraszt bérlője, az 1869^{ki} év elején, részeg fővel a házához betolakodott, sőt durván megtámadta azért mert ez a fizetni elmulasztott haszonbérért a bérlőt beperelte. M. M. az ittas, és garázda magaviseletéről különben is ismeretes bérlőt, e durva és sértő megtámadás miatt, házából kiutasította; s miután távozni nem akart, sőt tettlegességre is vetemedett, őt arczúl ütötte. A bérlő erre M. M. urat Jordánnál bepanaszolta, s ez a felek kihallgatása alkalmával, a panaszos sértő és kihívó

magaviseletéről meggyőződven avval intézte el a panaszt: hogy a bérlőt garázda tolakodásaért mogdorgálva, elutasította.

A fentebb érintett erdőkár iránti kérvényezők közzé M. M. is tartozván, eszébe jutott immár Jordánnak, hogy az egy év előtt nála szintén bepanaszoltatott. Nem késett tehát a panaszos bérlőt magához hivatni, s őt arra indítani, hogy panaszát megüljítva, M. M. elítéltetését sürgesse. Ehhez azonban panaszos részéről egy jó erkölcsi bizonyítvány is szükségeltetvén, miután olyat kiállítani a kalázi község előljárásága vonakodott, — Jordán hivatalos állásának minden befolyásával, s többször ismételt személyes közbenjárása által is, oda erőltette a községelőjáróságot: hogy ez a felsőbb nyomásnak engedve, a kivánt bizonyítványt elvégre kiállítá. S ekkép történt, hogy a pontosságáról ismeretes, s avval mindig kérkedő főbíró, az elaltatott ügyet több mint 14 hó mulva újra föleleveníté, s M. M. panaszolttat, a nélkül hogy őt újból kihallgatta s az ügyet kellőleg megvizsgálta volna, az egy arcesapásért 10 napi fogság, s illetoleg 100 ftnyi pénzberságra ítélte. Persze a bosszú diadala nem volt egészen teljes, s nem minden keserű utóíz nélküli: a mennyiben t. i. a felsőbb Biróság a főszolgabíró itéletét — leszállítá.

Egy másik folyamodó T. M. ellen, a ki az erdőkár iránti panaszt szintén aláírta, s a kivel Jordán, ennek legérzékenyebb oldalát érintő kérdések miatt, a mennyiben t. i. a közbirtokossági közgyűléseken T. M. legerélyesebben szállt fel Jordán bitorlásai ellen, — már régebben feszült viszonyban állt: valóságos pokoli cselszövényt forralt bosszúvágyának kielégítésére.

Az 1870^{ki} év Junius havában T. M. egy szolgálója, rövid betegeskedés után, tüdőlobban elhalván, miután halála előtt néhány nappal e szolgálót egy cigány, — gonosz nyelvek állítása szerint Jordán által felbérelve, —

a mezőn minden ok nélkül megverte volt: erre a főbíró pandúrijai által azon koholt gyanút terjeszteté mindenütt: hogy a szolgáló T. M. urtól kapott verések folytán halt volna meg, s illetőleg veretett volna agyon.

A gyors halál T. M. előtt is feltűnően, ez a szolgáló elhunytát azonnal följelentette K. L. szolgabírónak, s kérte a hullának hivatalos felboncoltatását; minnek folytán a hulla, habár csak 48 óra múlva, a járási fő és alorvos által felboncolva s megvizsgálva is lett, s ezek hivatalos látéletükben azt jelenték ki: hogy a tüdőlobban elhalt szolgálón az erőszakos halálnak semmi nyomai észlelhetők nem voltak. Mind a mellett, s e hivatalos igazolvány daczára is, Jordán az elszórt rágalmi hírt tovább terjeszteté, s midőn az elvégre nagyobb mérvben kezdett közszájon forogni: bosszútervének kivitelére elérkezettnek hitte az időt, — s noha ő különben csak közigazgatási teendővel foglalkozik, s peres ügyekben bírászkodni, ha csak személyes indokok nem vezérlik, nem szokott: ezúttal T. M. ellen maga indította meg hivatalból a bűnvádi vizsgálatot. Az emberölés koholt vádjának ürügye alatt, mint valami országos rabló ellen, 6 fegyveres pandúrt küldött T. M. elfogatására; s miután ezélja csak is az volt, hogy ellenét nyilvánosan lealazza, s feltűnően éreztesse vele hatalmát: fegyverek közt rendelte fogolyként magához kísértetni azt, a kít hivatala, családja, vagyona s egyéb kötelekek sokkal erősebben kapcsolak házához, semhogy egy hamis vád elől menekülni csak kedve is lett volna.

Szerencsére T. M. akkor történetesen nem levén honn, habár ennek elfogatása végett Jordán a Pest városi kapitányságot is megkereste: azon képzelt örömet, melyet T. M. megszégyenítése által élvezhetni vélt, Jordán nem érthette el. Minthogy pedig törvényeink szerint — néhány főbb bűnesetet kivéve — szabályszerű meg-

dézés és kihallgatás nélkül senkit elfogni nem szabad: T. M. látván, hogy itt csak is személyes indokokból üldözés forog fenn, a törvénytelenül eljáró főszolgabíró helyett más vizsgáló bírót kért annál is inkább kiküldetni: mert Jordánnak irányábani ellenséges indulatát s gyűlöletét kellőleg igazolhatta. Mind a mellett a magát oly szabadelvűnek hirdető Pest megye fenyegető törvénytörése, sugalmaztatva Jordán által, nem hogy a vétkesül üldözöttnek igazságot szolgáltatott volna, de T. M.—t üldözője gyűlöletének martalékaul még inkább oda dobta, s csakugyan fölládozta volna egy ártatlanul üldözött személyes szabadságát s legszentebb jogait, egy bosszút lihegő önkényének; ha egy erélyes interpellatio az országgyűlésen, s a kormány közbelépte, ki nem szabadítja őt a járási basa körmei közzül.

A Jordán elleni fentebb érintett panaszt aláirt egy 3^{ik} folyamodó V. Gy. ellen máskép nem léphetvén föl, ennek ebbeli merészégét Jordán azon kicsinyes módon akarta megtorolni: hogy egy árvatömegre vonatkozólag, melynek V. Gy. a gondnoka, rávette K. L. szolgabírót: miszerint ez az árvatörvénytörésnél, egy az árvatömeghez tartozó úri lakháznak — mely 2 évvel azelőtt, éppen Jordán hivatalos jelentése folytán, szabad kézből rendeltetett bérbe adatni, s melyet ennek következtében K. J. megyei esküdt bírt bérben, — most ellenkezőleg árverés útján kibérlését szorgalmazza; mert állítólag ez uton magasabb haszonbért lehetne kieszközölni. Az elég ügyetlenül szótt csiny, — melynek ezéja egyedül V. Gy. gyanusítása volt, mert avval egyidejűleg Jordán az árvatörvénytörésüket oda is vitte, hogy V. Gy. egyúttal az árvatömegbeli pénzek mikénti biztosításának kimutatására utasított, — nem vezetett ugyan óhajtott sikerre; annyi eredménye azonban mégis lett; hogy a vallott kudarczából, s azért mert egy tisztviselőtársá ellenében magát föllhasználtatni engedé, K. L. szolgabíró

legalább némi hasznot húzott; a mennyiben az árverésen, melyen a ház eddigi bérlője azt ugyan azon áron továbbra is megtartotta, neki is jutott egy kis rebach.

A közbiztonságra vonatkozólag Jordán főbirói érdekeit fennen hirdeti azon körülmény: hogy Pest megyében a pilisi járás az, hol a közbátorság s közrend legsilányabb lábón áll. Ismeretes, miszerint az utóbbi időkben, a járásnak talán ép a legjártabb vidékén, az O-Buda és Vörösvár közti országuton, rövid idő alatt 2 rablógyilkosság követtett el, s egy kísértetett meg; kisebb bűnesetek pedig, mint betörések, lopások, verekedések sat. mindennapiak. Ezen a főszolgabíró különös gondossága s erélyéről tanuskodó paradicsomi állapotot egyébiránt igen hiven jellenzi, a többek közt, a „Szabad Egyház“ 1870. évi 178. számában olvasható egy vidéki levél, melyet elég épületesnek tartunk itt legalább kivonatilag közölni:

„Meghiszem, hogy főbiró ur előtt constatálva van, miszerint a postakocsis a rendelet ellenére Pesten vette föl a rablógyilkost; de ez még nem bizonyítja, hogy a közbátorság valami igen jó lábón áll. Hisz akkor legjobb lett volna mondani: maradt volna a kocsis Pesten, és bizonynyal nem történik vele semmi. Az utolsó előtti póstarablásnál nem ült senki sem a kocsis mellett, és mégis megtörtént.

„A kérdéses eset után pár napra történt, hogy Szt-Iván községben az uradalmi vadászt saját lakától 30 lépésre éjjel az utca közepén megtámadták, fején és arczán 14 vágást tettek; kérdésemre: vajjon tett-e jelentést? válaszolá: nem emlékezem-e az 1869 végén történt hasonló megtámadásra, midőn az illető megtudta nevezni a tetteseket, — s mégis minő gyarló elégtételt kapott? Jobb — ugymond — semmit sem tenni, legalább az időt és költséget megtakarítom.

„Érzékenykedni lehet, de mi, ki élő tanúi vagyunk az

eseményeknek, nem mondhatjuk, hogy rendén megy minden.

„Tudok megnevezni egyéneket, kik pörös ügyben megjelentek a kitűzött időben az illető hivatalnok előtt, de mit kaptak egyebet válaszul mint: jöjjön ekkor és ekkor, míg végre harmadszorra esakugyan kihallgattattak; ez pedig nagy hátrány egy szegény emberre, midőn a legnagyobb munkaidő van.

„És főbíró ur igen jól tudja, hogy legújabbán követeltetik a plébánosoktól az 1869^{ki} anyakönyvi kivonat, mit pedig ezek annak idejében beküldöttek, miről a kezöknél levő nyugta tanuskodik.

„E két utóbbi eset nem tartozik ugyan a közbiztonság körébe, de mégis igen jellemző.“

De nem csoda, ha ily körülmények közt a járás szénája nincs is igen rendén: mert Jordán sokkal hasznosabbnak tartja az időt Pesten tölteni, s ott a központban intrigálni, vagy hivatalos hazugságainak érvényre emelését személyesen is szorgalmazni; — semmint járása érdekeire ügyelni, s a közállapotokról személyes meggyőződést is szerezni. Hivatalos körutakat, ha csak valami különös kiküldetés arra nem kényszeríti, soha sem tesz; — s vannak járásában községek, a hol főszolgabíráskodása óta egyszer sem fordult meg.

Hivatalos működése minden ágában a subjectív fel fogás, és nem mint kellene a tárgyilagosságnak, lévén nála az irányadó: már az eddig előadottak is eléggé igazolják, hogy alig találkozhatunk Jordán valamely intézkedésével, mely az ember ösztönszerű igazságérzetének megfelelő, s mely vagy a személyes érdekesség, vagy pedig a pártfogás, vagy legjobb esetben a tapintatlanság színében ne tűnnék fel. — A pöcsmegyeri főerdész segédje tavaly egy fatolvajt, a kit az erdőben a lopáson ért, mert a megzálogolásnak tetteg ellenszegült, néhány ütleggel bocsátotta útnak. Jordán ezt meghallván, mivel

a kérdéses főerdészre haragszik, a segédet a esendbiztos által hivatalos buzgalmaért — 2 napra elesukatta. Ellenben egy nála panaszkodó pomázi paraszt nőnek, a kit saját szüllejében Jordan egyik czimborája érzékenyen megvert, azt felelte: hogy a maga földjén szabad a betolakodót agyon is ütni. Pedig a szöllő a megvert nő sajátja volt, a mint az később bíróilag is kimondatott; — s a roszhiszemű foglaló éppen az önhatalmaskodó volt. Mind a mellett a szegény nő panaszza még most is, egy év múlva, vizsgálatlanul hever. Egy pomázi tiszttartó ablakán, a múlt követválasztások alatt, belőttek; s csak szerencse, hogy az éppen akkor az ablaknál álló nejét s gyermekét a golyó nem találta. Jordán az e miatt nála bejelentett panaszt, mert a tiszttartó ellenpárti volt, figyelembe se vette; — s csak is a főispán hivatalos sürgetése folytán indította meg, hosszú idő múlva, a vizsgálatot s intézte el azt úgy, hogy legalább egy birói eljárás látszatával birjon. S hasonló eseteket igen sokat lehetne elsősorolni.

S im ez azon ember, a ki „per varios casus“ Pest megyében felszínre vergődni képes levén, ott továbbra is szerepelni akar, s az ország első megyéjének alispánja leni ohajt. Mondják, hogy már is elkezdte a korteskedést, s részint személyesen, részint pedig czimborái által azon fáradozik: miszerint a megerendezést követő jövő választás őt az alispánságra emelje. Nekünk, megvalljuk, nem csekély küzdelmünkbe került, személyes érzelmeink háttérbe szorításával, egy oly emberre irányozni a közvélemény figyelmét, a kit legfeljebb is közmegvetésre, de sem egy közbizalom emelte diszes tisztviselői állásra, sem pedig egy irói toll ismertetésére, nem tartunk méltónak. Ha mind a mellett, a közügy érdekében, Pest megye közönsége előtt egy ily jellem nélküli, több mint kétes múlttal biró, szenvedélyessége és sötét lelkületénél fogva egy tisztviselői állás betöltésére, — ha különben tehet-

séggel bírna is — képtelen, s csalásért már 5 évi börtönre elítélve volt embernek álarczát oly végből lerántjuk, hogy azt Jordán megválasztatásának lehetőségétől megóvjuk: ebben csak is azon magasabb szempont által vezéreltéténk, hogy Pest megye régi jó hírnevét lehetőleg megőrizve, megkiméljük a jövő megyei képviselőket azon eshetőleges vád alól, melylyel egyik ismert alispánunk egy pomázi közbirtokost megrótt, midőn neki ezeket mondá: hogy a pomázi közbirtokosság igen nagy lelki szegénységet árult el, midőn Jordánt maga fölibe emelve, főszolgabíróul kiszemelé, s megválasztatását kieszközlé az által, hogy érette folyamódásilag fellépett.

Caveant consules, ne quid honor et res publica Comitatus Pestiensis detrimenti capiant.

Pesten, Junius havában 1871.

NEMEZIS.

(OSBALLAGI MÓR.)

